

Chương XI

ĐẠO ĐẠO 14 - KỶ MÃO 1939

11.1 HỘI THÁNH DƯỚI QUYỀN TÂN TỔNG LÝ TRẦN HUNG ĐẠO VÀ HIỆP LÝ LÊ TRÍ HIỂN

Trong năm này, công cuộc đạo tiến những ngày đầu năm rộn rịp bao nhiêu, thì vào những tháng sau đó có phần trì trệ bấy nhiêu bởi bàn tay của chính quyền thực dân không thả lỏng để cho mọi việc được trôi chảy như năm qua.

Đặc điểm công tác là các tiểu hội Vạn Linh và kết thúc bằng một đại hội Vạn Linh với chương trình qui mô, ý nghĩa rất đầy đủ qua sự dạy dỗ của các đấng Vô hình đương nhiệm. Với sự chuyển giao quyền hành Tổng Lý từ đức Quan Thánh Đế Quân qua đức Trần Hưng Đạo theo lệnh của Đức Cao Đài cũng là một cơ hội làm cho mọi cơ cấu tổ chức của đạo như cần phải đổi mới cho khởi sắc thêm. Nhưng đó chỉ là phần chương trình được hướng dẫn bởi ban Cửu viện lúc bấy giờ, còn thực tế thì bao nhiêu trở ngại dồn dập ta sẽ thấy sau.

Giáo đầu cho cơ đạo năm Kỷ Mão, ngày 25 tháng 12 năm Mậu Dần, Đức Cao Đài phán dạy như sau tại Trung Thành Thánh Thất, đêm 25/12 Mậu Dần:

*"Giáo đạo Tam Kỳ đợi Mạng Thiên
Tông khai chánh, giáo pháp ban truyền"*

Thái bình gốc bởi cơ hòa hiệp

Bạch sắc hoàng quang phục nhứt nguyên!

Lão giờ này đến trước ngày hội Vạn Linh ban Thánh mạng, cho Hướng đạo nhơn sanh hay rằng: Từ chuyển Tam Kỳ khai Long Hoa tam hội là cơ khảo duyệt nhơn sanh, thiện thưởng ác trừng để khởi phải phạm đến lễ công bằng Tạo Hóa. Từ Nam kỳ lập đạo, cơ phân chi rẽ phải là cơ phổ độ khuyến khích vạn linh, đến nay muốn đến cuộc đại đồng, tất phải ban hành cơ thống nhứt. Trước Tòa Tam giáo, Từ Phụ hạ chiếu mở hội Vạn Linh để ban đặc ân quý báu cho nhơn sanh biết cơ hiệp hòa là chủ trương của Cao Đài Đại Đạo, nên kỳ hội này, nhơn sanh nào, bất luận lớn nhỏ, thác hay còn, ai dựa vào Long Hoa trung hội tất có ban đặc ân cho trước. Vậy ngày nay là ngày đại xá lập đạo ban pháp. Các Hướng đạo, các nhơn sanh dọn mình trong sạch đến trước Bửu điện đánh lễ Chí Tôn mà chịu thiệt hành Đại Đạo. Vậy khá tiếp giá tuân mạng Đức Chí Tôn. Ta lui:

Tiếp điển:

Ngọc quý Thầy trao mỗi trẻ đồng,

Hoàng cung ngày tháng mỗi dờm trông

Thượng đàn mở hội qui nhân loại

Đế mạng Trung Nam nhất thể đồng!

Từ 13 năm rồi, Thầy truyền ban Chánh đạo nơi nước Nam này, lập đủ cả nội giáo, ngoại giáo, nào pháp luật, nào kinh điển, nào cơ quan điều hành, nào hội liên đoàn. Than ôi! Cơ hòa hiệp thương yêu là cơ vạn linh thống nhất, chuyển lập Thượng nguyên là cơ của Thầy, còn chia rẽ, ganh ghét là chức của quý vương, làm cho các con xa Thầy quên đạo, là cơ tiêu diệt mạt hậu Tam Kỳ! Bởi cớ, từ khi Thầy khai bút ở Tây Ninh hay là Thầy chuyển đạo ở Âu Mỹ, Thầy có tiên tri trước rằng cơ bút tối nhiệm màu, Thầy đem ra cây huyền diệu mà trực tiếp các con dựng để bề phổ thông chơn đạo. Than ôi! Thầy biết rằng trao cho các con khác nào trao cho vạn loại một con dao sắc bén, nếu chúng biết là món lợi khí thì giành giựt nhau mà chết, bằng chúng cho đó là món vô dụng thì cũng dễ dui mà dứt tay. Bởi thế, bao giờ Thầy cũng phải nắm chắc về phần cán, nào dám trao quyền cho các con? Nhưng than ôi! Các con gặp nhằm đầu cán con dao thì cũng dựng một phần ít hiểu thấu tánh lý và thể dụng của nó, chứ đại đa số nhơn sanh chỉ biết như là giống củi mục thân tàn!

Qua các thời kỳ các dân tộc đã kinh nghiệm lẽ Thiên điều lắm rồi, nay đến các con nên Thầy nói trước: sau thời gian truyền đạo, Thầy sẽ bế cơ, vì vậy mà ở Tây Ninh đã có lệnh ngưng cơ bút từ 1927. Nay lập đạo Trung kỳ cũng đến công lệ đó!

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Này các con ơi! Chớ hững hờ,
Vì con Thầy phải tá huyền cơ,
Cơ Trời khó nổi theo lòng tục
Khuyên khá bươn bươn kéo trễ giờ!

Thầy còn tạm hoãn việc ngưng cơ, đợi một thời gian nữa lập cho xong các cơ chế giáo hội, Thầy sẽ...

Giờ này Thầy đến đây vì ngày đại hội nơi tòa Tam Giáo, Thầy quyết định lập các tiểu Đại hội Vạn Linh, ban đặt hồng ân cho vạn loại, một lần khảo duyệt các con sắp vào cơ Long Hoa Trung hội sẽ đến thời kỳ ngưng cơ bút.

Các con ơi! Mục đích của ngày Đại hội Vạn Linh trong 5 năm truyền đạo Trung kỳ chỉ có một lần là trước kia chọn ngày Rằm tháng 9 Giáp Tuất, đến nay định ngày Rằm tháng Giêng Kỷ Mão ban hành pháp luật là kỷ niệm ngày lập danh nơi này. Vì lẽ ấy nên Đại hội Vạn Linh đủ cả, trên có Tam giáo Phật Tiên Thánh Thần, dưới có đấng đấng nhơn sanh.

Hạnh phúc nhơn sanh có mấy hồi
Này này con trẻ, trẻ con ơi!
Làm sao Nam Bắc Trung hòa hiệp
Hiệp đặng Tây Ninh phản phục hồi!

Ngày hạnh phúc chung ấy, cả Hướng đạo nhơn sanh các con khá biết, vì từ ngày lập đạo nơi này, quyền vô vi bán phần, còn bán phần chư Hướng đạo. Thế thì ngày hôm nay chúc Tổng Lý Quan Thánh Đế Quân nhường lại cho Trần Hưng Đạo. Thầy nhận lời.

Vậy ngày Đại hội Vạn Linh, trước mặt Hướng đạo nhơn sanh, Quan Thánh Đế Quân nhường chúc, Trần Hưng Đạo thọ mạng. Các con làm lễ lớn ra mắt Tân Tổng Lý, đó là ngày thứ hai, ngày vui mừng nhất của các con, nhân dịp cũng là ngày ban luật. Còn Tiểu hội Vạn Linh, theo Thầy định giành cho mỗi nơi nhơn sanh đều đặn dự vào cơ thăng thưởng.

Than ơi! Nông viện lại một phần rất quan hệ của đời sống xã hội các con. Chư Thánh Thần Việt Nam cầu trước tòa Tam Giáo xin nhơn ngày tiểu hội mà lập Nông viện cho luôn. Thầy tùy các con định liệu. Ừ! Thầy rất thương cho nhơn sanh đương lúc ách nước tai trời năm châu náo động, thương cho cơ hành trình của đạo biết làm sao, tính sao, các con?

Lỡ ừ cũng lỡ, lỡ mà không!
Không thể làm sao nói đại đồng?
Hỡi các con ơi! Đồi đến đồi
Muôn phương ngàn kể chẳng bằng nông!

Đạo Tán

Muốn cho cơ hoàng hóa đặng mở mang rộng rãi, muốn cho người dân khốn khổ đặng no cơm ấm áo, tất các con phải chú trọng phần thực tế mới đặng à!

Muốn mở mang ra cái cuộc này,
Các con lớn nhỏ phải đồng tay!
Hăng tâm cũng bởi nơi hăng sản
Đạo đức yên vui đặng gặp Thầy!
Thầy đại xá Kỳ Ba Phổ Độ
Con rấn tu thoát khổ, này con!
Mảnh thân khi mất khi còn
Tuồng đời khi méo khi tròn ra chi!
Nay con trẻ trường thi mở hội,
Hội Vạn Linh phước tội, Thầy ban
Ban cho con đặng hưởng toàn
Biết Thầy vì trẻ lên đàn dạy khuyên!
Ban ơn thay đàn tiền nam nữ
Ban ơn cho phận sự dày công
Chương trình sắp hội Hoa Long
Qui nguyên đem đến đại đồng trường thi!
Thi chiếm bảng huyền vi tổ rạng
Thi đem trò vào bảng đại đồng
Có không, ừ trẻ mà không,
Thầy nào đặc biệt ban ân riêng trò...

Thăng."

11.2 CÔNG CUỘC ĐẠO TIẾN

Phần này chia ra hai mặt chính: chương trình lý thuyết và công tác thực hành. Theo đó, ông Thanh Long có ghi:

□ Về chương trình:

"Như trên ngoài các đấng Thiêng Liêng nhắc bảo, Đức Cao Đài đã phán dạy rất rõ ràng: cơ đạo tiến hành, mỗi giai đoạn, mỗi thời kỳ, tùy phương hóa độ. Mở Đại và Tiểu hội Vạn Linh lần này không phải hội Vạn Linh theo luật định do Thượng Hội, Hội Thánh và hội Nhơn Sanh hợp thành, trên nguyên tắc tam hội tập quyền, mà tùy hoàn cảnh qui tụ đồng đủ thành phần hưởng đạo, chức sắc nhơn sanh, tiêu biểu tinh thần toàn đạo, tinh thần vạn linh.

Do đó, Đại và Tiểu hội Vạn linh lần này, ngoài mục đích sau 5 năm truyền

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

đạo Trung kỳ, Đức Cao Đài Thượng Đế đến ban bố hồng ân đặc biệt cho toàn Hưởng đạo như sanh, tưởng thưởng công lao khó nhọc khai sơn phá thạch buổi đầu, còn là ngày trọng đại ban hành luật pháp, Quyền Hội Thánh ra đời lãnh đạo như sanh, thể hiện tinh thần Thiên Nhân hiệp nhất và chuẩn bị cho thời kỳ ngưng cơ phổ độ... Dịp trọng đại này, chư Thánh Thần Việt Nam cầu xin cổ động thành lập Nông viện, thực thi xây dựng đời sống như sanh trọng chủ trương đem đạo vào đời. Vì vậy, tổ chức đại và tiểu hội Vạn Linh tiến hành bao gồm:

Hội Vạn Linh có 6 tiểu hội, tổ chức tại các Thánh Thất, một đại hội tổ chức tại Thánh Thất Trung Thành, cơ sở Hội Thánh. Hình thức tổ chức lần này với ý nghĩa quan trọng và đặc biệt, vừa là đón nhận hồng ân, đón nhận quyền pháp, vừa đón mừng Quyền Hội Thánh, mừng Tổng Lý tân nhậm, mừng mở hội khai nông, nên nội dung nghi thức trang hoàng thật là long trọng, nhất là các biểu ngữ tập trung vào chủ đích cuộc lễ theo chương trình vạch định như sau:

• **Tiểu hội Vạn Linh:**

Tại mỗi Thánh Thất tổ chức trong thời gian hai ngày, do vị chức sắc được ủy nhiệm và ban Cai Quản điều hành với một chương trình tổng quát:

Ngày thứ nhất:

- Buổi sáng:

Cử hành đại lễ khai mạc

Đọc Thánh lệnh và ý thức bốn đạo về ý nghĩa ngày tiểu hội

Đón tiếp quan khách và chư Hưởng đạo tham dự chính lễ

- Buổi trưa:

Ban Hưởng đạo long trọng cử hành Thánh lễ chính thức với hai phần:

a- Phần Thiêng Liêng với sự ban bố đọc các hồng ân của Ôn Trên qua các bài Thánh ngôn và tuyên đọc bảng điểm hồng danh khen thưởng những người có công lao công quả 5 năm qua.

b- Phần nhân sự, kêu gọi tổ chức Nông viện qua bài Thánh ngôn Cổ động Nông viện của cố chí sĩ Phan Thanh Giản với sự ghi nhận phần đóng góp tài vật lực cho việc này.

- Buổi tối:

Đàn cơ phổ độ.

Ngày thứ hai:

- Ban Hưởng đạo dâng Thánh lễ tạ ơn, kết thúc buổi lễ chính thức.

- Toàn đạo sở tại đúc kết thành quả để đệ trình trong ngày Đại hội Vạn Linh tại Hội Thánh.

Đông Tân

• **Đại hội Vạn Linh:**

Tổ chức tại Thánh Thất Trung Thành do Hội Đồng Hướng đạo điều hành, chương trình ấn định trong ba ngày: 14, 15 và 16 tháng Giêng Kỷ Mão.

Ngày 14:

- *Cử hành đại lễ khai mạc đại hội.*
- *Tổng kết các thành quả các tiểu hội tại các Thánh Thất.*
- *Giờ Tý, cử hành hai Thánh lễ:*
  - a- *Đón tiếp hồng ân và quyền pháp Quyền Hội Thánh ra đời.*
  - b- *Tạ ơn Cựu Tổng Lý và đón mừng Tân Tổng Lý tân nhậm, sau đó là thiết lập cơ đàn.*

Ngày Rằm:

- *Hội đồng Hướng đạo tuyên bố Quyền Hội Thánh chính thức ra đời.*
- *Tiếp nhận ý kiến Đại biểu mi"ền Nam.*
- *Giờ Ngọ, đại lễ thọ nhậm của toàn chức sắc, chức việc và trao thẻ giáo nhiệm cho các cấp hành sự.*
- *Công bố thành quả các Tiểu hội Vạn Linh.*
- *Buổi tối, giờ Tý, thiết lập đàn cơ.*

Ngày 16:

- *Thảo luận chương trình đạo tiến của Quyền Hội Thánh.*
- *Đặt liên giao với các phái đạo miền Nam.*
- *Tiệc lớn mừng đại hội và chia tay Trung Nam.*

□ **Về công tác tiến hành**

Theo chương trình ấn định, trọng tâm của các Tiểu hội Vạn linh là sự đón nhận các bảng hồng danh của Thiêng Liêng ban cho toàn thể đạo tâm ở mỗi Thánh sở được tổ chức. Lễ cố nhiên, những bài Thánh ngôn này có khi do Vô hình ban đặt tại các Thánh sở miền Trung, nhưng cũng có khi do Ôn Trên chuyển từ các Thánh sở miền Nam ra. Theo lời thuật của Thanh Long thì "*...Toàn đạo được Thiêng Liêng điểm hồng danh tuyên dương công quả. Hồng danh ấy được ghi thành một bài trường thiên lục bát dài đặc, mỗi câu có tên một người, có câu hai ba người. Thánh Thất nào riêng Thánh Thất nấy. Có Thánh Thất hai ba người trùng tên thì những người tương thân tương đắc cùng nhau đứng chung nên không lẫn lộn được. Đến cách thức điểm danh, Thiêng Liêng cũng vận dụng khác thường, mở đầu đàn cơ tại Thánh Tịnh Thanh Quang, đến Thánh Tịnh Bát Bửu Điện, Gò Gió (thuộc tỉnh Gia Định miền Nam), trở lại Thanh Quang, đến Thánh Tịnh Bạch Long Cung (ở Giồng Luông Bến Tre), trở lại Bát Bửu Điện, đến*

Vĩnh Nguyên Tự (Cần Giuộc Chợ Lớn), lại Bạch Long Cung, rồi Thánh Thất Trung Thành ở Đà Nẵng và kết thúc với bài Hồng danh tại Vĩnh Nguyên Tự... Theo lệnh Vô hình, khi các đàn cơ điểm hồng danh xong, tại mỗi nơi, chức sắc chúng đàn và ban Cai quản ký tên đóng dấu, cho văn bản vào phong bì niêm kỹ, gửi bảo đảm cho ban Hướng đạo Trung kỳ do cụ Lê trí Hiến và anh Giáo Sư Nguyễn quang Châu nhận. Các phong bì này được giữ nguyên sẽ được khai niêm tuyên đọc trước bốn đạo trong các ngày tiểu hội được ấn định mỗi nơi. Số bốn đạo có tên điểm danh chung có trên 4000 người, mở đầu với hai bài đàn tại Thánh Tịnh Thanh Quang đã có đến khoảng 1000 người, do Thanh Long Bạch Hồ chấp cơ từ 9 giờ tối đến 6 giờ sáng mới xong..."^{11.1}

11.3 TIỂU HỘI VẠN LINH TẠI THÁNH THẤT TRUNG THÀNH, NAM TRUNG HÒA VÀ TỪ QUANG

Bắt đầu năm Kỷ Mão khai diễn ba Tiểu hội Vạn Linh tại ba Thánh Thất:

- Thánh Thất Trung Thành ngày mùng 2 và mùng 3.
- Thánh Thất Nam Trung Hòa (chung với Thanh Quang) ngày 4 và 5.
- Thánh Thất Từ Quang ngày 6 và 7.

Nhân ngày Tết Nguyên Đán, với phong tục tập quán Việt Nam, các cuộc lễ hội linh đình trong dịp này thường diễn ra đủ nghi thức trang hoàng trong quần chúng nông thôn, nên với các tổ chức của Tiểu hội Vạn Linh nêu trên không gặp phải trở ngại về mặt kinh tế cũng như chính trị.

Đặc biệt ngày chánh lễ, sự đón nhận bài Thánh ngôn điểm hồng danh trước khung cảnh trang nghiêm và hồi hộp, đại diện ban Hướng đạo mở phong bì niêm kín từ các nơi gửi đến Trung Thành trước đó, và tuyên đọc cho toàn thể lắng nghe. Mỗi đạo tâm khi nghe đến tên mình với lời lẽ rất mật thiết thì vừa hoảng sợ cho huyền diệu Thiêng Liêng, vừa rần chí tu học lập công. Có người quá cảm kích khi nghe đọc đến tên thì lạnh cả người... Tiếp theo đó là giờ phút trang trọng cổ động Nông viện tiếp diễn. Đại diện ban Hướng đạo nói qua ý nghĩa quan trọng về công cuộc cải tiến dân sinh, xây dựng đời sống vật chất cũng không kém phần quan trọng như sự xây dựng cải thiện tâm linh con người. Sau đó tuyên đọc và giải thích bài Thánh ngôn Cổ động Nông viện của Cố Chí sĩ Phan thanh Giản với lời lẽ rất hùng hồn khiến mọi người không ai không hưởng ứng tinh thần cổ động và đã đóng góp tài vật lực ngoài dự kiến chung.

11.1 Trích Hồi ký Thanh Long Lương Vĩnh Thuật - tập 3.

11.4 TIỂU HỘI VẠN LINH TẠI THÁNH THẤT TRUNG AN (CHUNG VỚI TRUNG NGUYÊN - TRUNG HÒA VÀ THIÊN BÀN ĐÔNG TÁC)

Với phong tục Việt Nam, 7 ngày đầu năm nằm trong vòng lễ lạc nên trong xã hội làng mạc có việc gì quan trọng cũng để gác lại, cho đến những tranh chấp cãi vã cũng được bỏ qua. Có lẽ nhờ đó mà ba cuộc lễ Tiểu hội Vạn linh vừa qua không gặp trở ngại nào đáng kể. Tuy nhiên, từ nay đến ngày đại hội còn ba nơi nữa, đoàn Hướng đạo tiếp tục hành trình dù rằng có điều bất trắc sẽ xảy ra bởi dưới chính thể thực dân lúc bấy giờ mọi tụ tập không có phép đều bị triệt hạ. Trường hợp xảy ra ở các dịp lễ sau đây qua lời thuật của Thanh Long với tư cách một nhân chứng đầy đủ chi tiết như sau:

"...Bế hội tại Thánh Thất Từ Quang chiều ngày mùng 7, chúng tôi cho người liên lạc xe đò mua phân nửa số vé hành khách (15 vé) để yêu cầu ngày 8 cho xe chạy sớm nên mới khoảng 8 giờ 30 đã đến Việt An. Ở đây đã có quý đại diện ban Cai quản đến đón rước. Nghỉ giải lao vài chục phút vội lên đường về An Tráng, Thánh Thất Trung An kịp chương trình dự liệu..."

"Khoảng 11 giờ, ban Hướng đạo chúng tôi, quý anh Giáo Sư Trần công Bang, Nguyễn quang Châu, Giáo Hữu Nguyễn Đán, Hiệp Thiên Đài chúng tôi, có cả nhạc Từ Quang tháp tùng đến An Tráng. Còn độ hai cây số nữa đến nơi, chúng tôi tạm dừng nghỉ trưa tại nhà một đạo tâm (ông Trình). Khoảng 13 giờ, Tiên sinh Huỳnh ngọc Trác hướng dẫn quý chức sắc và ban Cai quản ra rước Thánh lịnh. Từ đây vào Thánh Thất Trung An, quang cảnh ngày lễ càng tưng bừng rộn rịp. Ngoài cảnh vui tết của đồng bào miền quê, các lá cờ làng bắt đầu rải rác hai bên đường. Hàng ngàn bốn đạo, già trẻ gái trai xếp thành hàng nô nức mừng vui..."

"Thánh lịnh về đến cổng ngoài, Tiên sinh Trần nguyên Chất, quý chức sắc ra nghinh tiếp vào Thánh Thất... Đến 14 giờ 30 chiều, chính thức khai hội theo chương trình ấn định."

"Đặc biệt không khí ở đây càng hào hứng sôi nổi hơn bởi số bốn đạo đồng đảo nối liền từ miền biển với Thiên bàn Đông Tác đến miền trung châu với Thánh Thất Trung Nguyên, rồi miền nguồn với Trung An và miền xuôi với Thánh Thất Trung Hòa, qui gồm ba phủ huyện Thăng Bình, Quế Sơn và Tiên Phước nên rất đông đảo, tạo thành một bầu không khí náo nhiệt..."

"Nguyên từ lúc mở hội đã có tin chính quyền tổng, xã đến nên đã sắp xếp có người tiếp xúc, quý Tiên sinh Trần, Huỳnh cứ thản nhiên cùng ban Hướng đạo tiến hành cuộc lễ. Buổi sáng càng nô nức với bài Thánh ngôn điểm hồng danh thi buổi chiều cổ động Nông viện cũng hào hứng không kém các buổi lễ ở các Thánh Thất trước với kết quả khả quan. Nhưng cuộc lễ đã có sự can thiệp của chính quyền cấp phủ tỉnh tạo nên một sự kiện lịch sử đáng ghi nhớ, dù thành quả đại hội kể như đã thành công."

"Khoảng 17 giờ chiều tối tấp có tin Tri phủ Thăng Bình Nguyễn xuân Đàm đến, rồi lại có tin Reynaud, Chánh sở mật thám Pháp tỉnh Quảng Nam cũng sẽ đến. Không khí cuộc lễ bắt đầu nghiêm trọng. Quý vị thân hào nhân sĩ lần hồi một số rút lui, mặc dù bên trong đạo hữu, bên ngoài đồng bào đồng nghệt chung quanh Thánh Thất vẫn như chờ đợi một chuyện gì sẽ xảy đến..."

"Lúc bấy giờ Tri phủ Nguyễn xuân Đàm vừa đến cổng ngoài đã gặp ban Trật tự chặn lại. Hai cô thư ký phòng kỷ niệm Trần thực Cơ, Phan thị Hòe vẫn bình tĩnh, dù mới vừa 16, 17 tuổi, xin phép quan khách được ghi tên vào sổ kỷ niệm... Chính quyền tổng lý và lính phủ thịnh nộ: "Quan lớn phủ mà kỷ niệm gì?"

"Anh Giáo Nguyễn mậu Châu, Trưởng ban Văn phòng đến xin trình bày đó là thể lệ của tổ chức cuộc lễ, mỗi mỗi phải ghi chép rõ ràng, vừa để kỷ niệm, và cũng vừa để đệ trình chính quyền khi cần xét hỏi về nhân sự tham dự cuộc lễ... Kịp thời lúc ấy, Tiên sinh Trần nguyên Chất đến mời Tri phủ Đàm vào phòng khách.

"Với chiều hướng có quan mật thám tỉnh sắp đến, Tri phủ Đàm muốn biểu lộ uy quyền của mình trước khi quan lớn tới, vừa ngồi xuống ghế đã ra oai: "Ai cho phép các ông hội họp đông đảo như thế này? Phi pháp, phải giải tán ngay!..." Tiên sinh Huỳnh nhỏ nhẹ trả lời: "Bẩm quan lớn! Theo tục truyền cổ hữu của dân tộc, tháng Giêng là tháng ăn chơi... nhưng thực sự là tháng dành để hành hương lễ bái, cảm cách với Thần linh, ông bà, đặc biệt ngày lễ long trọng nhất trong năm, mừng 9 tháng Giêng, lễ Trời, mọi gia đình đều chí thành dâng lễ cầu ơn phước trong năm. Bốn đạo chúng tôi hôm nay thành tâm tự nguyện về đây trong tinh thần và ý nghĩa đó, tưởng việc làm đã thành tục lệ nên chúng tôi đã mạo muội không xin phép. Còn việc giải tán, chúng tôi tự nghĩ chúng tôi không triệu tập thì làm sao giải tán được. Bốn đạo chúng tôi cũng như đồng bào do thành tâm mỗi người tự nguyện đến, khi nào họ muốn về thì tự về, chúng tôi không mời cũng không làm sao ngăn cản được. Xin quan lớn cứ ra lệnh giải tán để bà con họ về." Phủ Đàm đứng dậy la lớn: "Yêu cầu đồng bào ở đâu về đó, không được tụ tập, cãi lệnh sẽ bị bắt hết."

Bên ngoài đồng nghệt số đồng bào các xã lân cận, một số thuộc các huyện Tiên Phước và Quế Sơn, trong đó có cả lý hương các xã giáp ranh Thăng Bình, không thuộc quyền cai trị của Phủ Đàm, đã có tiếng đáp lại: "Chúng tôi về đây dự lễ Vía. Các thầy ở đây khuyên dân làm điều thiện không có gì cãi lệnh chính phủ, chúng tôi ở lại dự lễ xong chúng tôi mới về..." Phủ Đàm tức giận, đập bàn hét lớn: "Tôi ra lệnh phải giải tán gấp." Bởi trong thâm ý ông ta ngại sự có mặt của mật thám tỉnh sẽ có hại đến quyền lực của ông ta. Bên ngoài lại có tiếng đáp: "Quan lớn có quyền giải tán dân Thăng Bình, còn chúng tôi đây dân Tiên Phước và Quế Sơn..." Có tiếng cười rộ lên trong đám đông. Phủ Đàm không làm gì hơn được. Kịp lúc ấy, Tiên sinh Trần mời quan phủ đi quan sát khắp nơi trong cuộc lễ, nơi nào cũng trật tự ngăn nắp khiến Phủ Đàm không thể nói thêm được

Đông Tân

điều gì. Nhưng khi trở lại phòng khách, Phủ Đàm ra lệnh nộp tất cả sổ sách giấy tờ, cả Thánh ngôn.

Nhưng từ lúc được tin có Phủ Đàm đến, mọi việc đã được sắp xếp lại: việc ghi tên sổ vàng ủng hộ Nông viện, thay vì ghi bằng số tiền đổi lại ghi bằng nhân công và cũng đã cất kỹ, duy có sổ Thánh ngôn ban Hướng đạo có ý muốn công khai hóa như bài Cổ động Nông viện. Sổ sách thì có sổ hành hương công quả, khi thấy có tên Quan phủ Thăng Bình trong sổ hành hương, Phủ Đàm ngược mắt hỏi anh Nguyễn Mậu Châu: "Có tên tôi nữa à?" Anh Châu thần nhiên đáp: "Dạ, bẩm có đủ!"

"Lúc ấy đã vào giờ Dậu (hơn 18 giờ chiều), bốn đạo vào hành lễ. Phủ Đàm được báo có đại quan mật thám tỉnh Quảng Nam Reynaud đến. Ông ta vội đi đón quan lớn, không quên nói với Tiên Sinh Trần là phải giải tán bớt số người quá đông..."

"Reynaud, Chánh sở mật thám Pháp Quảng Nam biết hôm ấy đạo Cao Đài tổ chức hội lớn ở An Tráng, miền rừng núi, nơi mà người Pháp e ngại nhất, nên đã báo tin cho Tri phủ Thăng Bình sở tại, chiều hôm ấy, ông ta sẽ đến nơi theo ngã Việt An, có dắt theo Phán Banh đi bằng xe hơi. Từ Việt An đến An Tráng, ông ta đi cáng, còn Phán Banh đi xe đạp, đến nhà của một người địa phương, vốn là giáo làng - nhà Giáo Liên - nghỉ tại đó, cách Thánh Thất Trung An khoảng non 2 cây số để chờ Phủ Đàm.

"Đêm ấy, quang cảnh làng An Tráng sôi động khác thường. Có mấy khi được các quan lớn phủ tỉnh chiếu cố, nhất nơi đây là miền quê heo lánh, lại trong đêm tối, nên dân làng được huy động đèn đuốc, gậy gộc canh phòng, lính phủ đi lại tuần tiểu nghiêm ngặt, không khí sợ hãi bao trùm xã An Tráng. Dầu vậy, dân chúng vẫn tụ tập đông đảo, chòm 5 chòm 3 đi coi, lính đuổi đi nơi này chạy đến nơi khác.

"Khoảng 8 giờ đêm hôm ấy, Mật thám Reynaud, Phủ Đàm và Phán Banh từ nhà Giáo Liên vào Thánh Thất nhằm lúc bốn đạo đông nghẹt đang lặng lẽ nghe anh Giáo Sư Châu thuyết giảng về ý nghĩa ngày lễ và chương trình khai nông. Tiên sinh Trần Huỳnh ra đón tiếp. Reynaud đi qua một vòng từ trước ra sau rồi theo Tiên sinh Trần Huỳnh vào nhà khách, nơi đây hiện diện đông đủ các chức sắc chức việc.

"Tưởng cũng cần biết qua về Mật thám Reynaud, một người Pháp ở Việt Nam lâu năm, nói thạo tiếng Việt, biết ăn nước mắm, rất rành Việt Nam, một tay cáo già trong nghề, mới bắt tay niềm nở phạm nhân đó, lập tức quay lại tra tấn độc ác một cách lạnh lùng. Nhưng hôm đó đến Trung An, Reynaud tỏ ra hiền lành, không dọa nạt, không soát xét, coi như quyền đó của Nam triều... Lúc vào phòng khách, Reynaud chỉ nói một câu: "Những người không phận sự ra khỏi nơi này!" Đến phần đối thoại về hội họp, Tiên sinh Trần vẫn trả lời như đã nói với Phủ Đàm buổi chiều, nhưng đến vấn đề Nông viện, Reynaud hỏi với lời lẽ

gay gắt: "Cổ động và tổ chức nông viện rầm rộ thế có xin phép không?" Tiên sinh Huỳnh trả lời: "Thưa cụ Mật thám (Reynaud thích gọi ông ta bằng cụ - chú thích của Thanh Long) chúng tôi có xin phép khẩn khu đất công hoang Cờ Võ thuộc huyện Quế Sơn. Muốn làm như thế phải có tài vật lực, lẽ cố nhiên phải nhờ sự đóng góp của bốn đạo với lòng hảo tâm của họ... Buổi lễ đầu năm theo tục truyền hôm nay, nhân có trình bày qua Nông viện, mục đích thăm dò tinh thần nhiệt thành tham gia lập nghiệp của bốn đạo chúng tôi, phần đông sống trong cảnh nghèo túng ở nông thôn, đến mức độ nào. Nếu điều kiện nêu ra thấy có cơ thực hiện được, chúng tôi sẽ thiết lập hồ sơ theo qui chế nhà nước để tổ chức, còn nếu chưa đủ thì chúng tôi phải gác lại, nên mọi việc phép tắc chúng tôi phải chờ sau buổi lễ thăm dò này." Đó là lối đối đáp có thảo luận sẵn trong hàng Hướng đạo, bởi đã ý thức việc làm của mình không phải được dễ dàng tự do mà luôn luôn có những biến cố chực sẵn...

"Sau cuộc đối thoại, Trần Huỳnh Tiên sinh đưa Reynaud đi xem và giải thích tổ chức cuộc lễ. Reynaud chú ý nhất các biểu ngữ, các câu liên đối của cụ Phan bội Châu cho khắc trên cột, viết trên tường. Tất thấy từ các đối thoại đến các liên đối, biểu ngữ đều do Phán Binh được lệnh ghi chép đầy đủ...

"Đêm càng về khuya, quang cảnh càng thêm thâm u kín cẩn. Cái không khí vắng lạnh của núi đồi pha lẫn tiếng côn trùng rì rả trong sương, đa số đồng bào chờ đợi một sự gì xảy ra đã trở về, còn lại bốn đạo tất thấy đều khăn áo chỉnh tề, kẻ đứng người ngồi theo thứ lớp để chờ cuộc lễ theo chương trình ấn định... Có lẽ Reynaud và Phủ Đàm cũng phải lấy làm lạ về quang cảnh này, bởi trong ý tưởng họ cho rằng quyền uy của họ sẽ làm tiêu tan tất cả. Toàn đạo đang hồi hộp chờ đợi buổi đàn cơ khai diễn vào đêm nay, dù sự có mặt của nhà chức trách...

"Thật là một đêm lịch sử của cơ đạo Trung kỳ! Ban Hướng đạo quy định tiến hành cuộc lễ y theo chương trình ấn định, dù sự hiện diện của hai người có quyền sinh sát này, một mặt cho họ thấy được huyền diệu của Vô hình, mặt khác khiến họ không hoài nghi công việc của mình, nhưng trên hết là cũng muốn bày tỏ tinh thần bất khuất, bất bạo động, dù họ có thái độ gì cũng không sao...

Trường hợp đặc biệt, hôm ấy mới 10 giờ tối đã thiết lập đàn cơ thay vì thường lệ vào giờ tý (11 giờ), Reynaud và Phủ Đàm cũng ngỡ ý muốn ở lại quan sát buổi lập đàn. Hôm ấy, đức Trần Hưng Đạo giáng có gọi Reynaud vào đọc tiếng Pháp, nhưng không đọc được, nên ngài dạy bằng tiếng Việt. Nguyên văn như sau:

"Trần Hưng Đạo Đại Vương

Vạn Linh Tiểu hội mở khoa trường,
Dục thúc nhơn sanh gót trời bươn,

*Bươn đến đại đồng toàn thống nhất
Cùng nhau tay bắt dắt lên đường! Cười...*

Bản Thánh xin chào nhà chức trách Pháp Nam đại mạng! Chào các Hướng đạo nhưn sanh nam nữ! Bản Thánh rất vui mà thấy rằng cái cơ hội này mà sứ quán nhà chức trách rõ ràng thấu đặng cái mặt thực của đạo Cao Đài!

Kìa hồi Đại quan nhà chức trách! Thử xem lại, thử coi lại một quốc gia hay là một hương đảng muốn cho tục mỹ phong thuần, dân an quốc thái, có phải tự nơi nhà tôn giáo đó ư? Kìa Jésus vâng mạng đức Chúa Trời dạy đạo bên Thái Tây để làm chi kìa? - Có phải muốn tranh quyền đoạt lợi không? - Có phải muốn gạt gẫm phỉnh phờ nhân dân mà làm cho rối cuộc trị an nhà chức trách không? Than ôi! Thế mà Chúa Cứu Thế kia còn phải trăn mình trên cây Thập tự, thì nhà chức trách thử nghĩ thế nào?

Bản Thánh cũng cam bụng mà cũng nực cười cho nền Chánh đạo Cao Đài từ truyền bá Trung kỳ đến nay, biết bao nhiêu là oan ức nã nòng, biết ai kẻ vạch thầy cùng tai chính phủ, chẳng khỏi điều mơ mơ mộng mộng, làm cho trên nghi lòng chính phủ, dưới bủn rủn tinh thần bản dân vô học. Bản Thánh rất hân hạnh cơ hội này mà đại quan nhà chức trách đã khám phá cho rõ ràng cái chơn giả của đạo Cao Đài! Thiệt là hạnh phúc cho nhưn sanh, may mắn của nhà chính trị tưởng cũng không chi lạ lùng.

Còn nói đến việc cơ bút, thôi thì đại quan nhà chức trách chẳng cần phải tin hay không? Còn muốn biết rõ ràng Bản Thánh, Xuân Đàm sẽ để ý từ sau khi ra khỏi chùa này, về công đường sắp tới sẽ biết Bản Thánh thế nào! Cười...

***Xuân Đàm** xuân tiểu tiểu xuân tân,
Tân vật tân nhân thử tai trần
Trần tục thù tri hoàn chuyển kiếp
Ngô thân tự giác chỉ hà thân?! Cười...*

À! Còn các Hướng đạo! Phải biết rằng làm phạm sự gì cũng phải trên khỏi mất trật tự nhà chính trị, dưới không hẹp lòng thành kính của nhưn sanh, đó là luật lệ, là đạo đức, các phạm sự phải rõ mà lo sao cho khỏi trái pháp luật, tức cũng cho khỏi trái mạng lệnh của Đức Chúa Trời! Phạm sự chư hiền là ở chỗ đó!

Vậy còn các Tiểu hội! Các phạm sự nhớ nghe à! Bản Thánh rất khen cho Tiểu hội nơi Trung An Thánh Thất này, ban Cai quản có công, nhưn sanh có lòng. Thì từ đây nhà đạo Cao Đài đặng hồng ân chính phủ mà mở mang ra thêm nữa đó, nhưn sanh hãy trọn đức tin đi!

*Vạn sự thành không cũng có Trời!
Khuyến nhau đừng lảng cũng đừng lời!
Lảng lời cơ hội này không đặng
Đặng phước Trời ban xuống hưởng đời!*

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Thôi. Bản Thánh xin chào nhà chức trách, cầu sao cho Pháp Việt dễ huề, nhưn sanh tự lạc, đạo Cao Đài dặng mở mang, nhà chức trách dặng trị an, thế sự khỏi điêu tàn! Hảo hảo giả Nam Bang!

"Cuối cùng ngài tiếp tục việc kiểm điểm cuộc lễ, ngợi khen tinh thần toàn đạo ý thức được bốn phận và nghĩa vụ mình, rồi truyền đem thanh thủy ban ơn chung. Sau đó, Tiên sinh Trần Bạch hỏi về các cuộc lễ tới Ngài có dạy gì thêm. Ngài trả lời trước mặt Reynuad và Phủ Đàm: "Cứ tiến hành!"

"Xong dàn cơ, dù biết rằng thế nào rắc rối cũng sẽ đến, nhưng ban tổ chức vẫn cứ hành tiệc bánh mứt linh đình, mời quan khách giải lao nhưng Reynaud và Phủ Đàm không dự, truyền lệnh giải tán, tịch thu các tài liệu, vội vã ra về, giao đội lệ, lính phủ ở lại cùng tổng lý hợp đồng dẫn giải quý Hướng đạo, ban tổ chức về phủ, tỉnh..."

"Vâng lệnh trên, nhưng các phần hành tổng xã và lính phủ có phần dễ dãi, ở lại tiệc quà bánh với ban Hướng đạo. Nhân dịp này, quý anh Hướng đạo hội nhau để hai anh Giáo Sư Bang và Bạch Hồ qua Trung Quang khai hội. Còn những quý anh Nguyễn quang Châu, Trần nguyên Chất, Huỳnh ngọc Trác, Nguyễn Đán cùng Thanh Long là những người không thể thiếu mặt được. Sau đó, mấy anh phải theo lính ra đến Việt An khoảng 4 giờ sáng ngày 9, lên xe của Sở mật thám chờ sẵn đó trực chỉ tỉnh đường Quảng Nam, đến một ngôi nhà lớn bên phải dinh Tổng đốc khoảng 5 giờ 30 sáng khi cửa thành mới mở, trời vừa tảng sáng còn sương mù.

"Số còn lại khá đông, nhưng sáng ngày 9 chỉ có mấy anh Nguyễn mậu Long, Phan thiện Hóa, Nguyễn thiện Viện cùng ban nhạc Từ Quang bị giải về phủ Thăng Bình hỏi cung. Công cuộc hỏi cung này dằng dai mấy ngày, riêng ban nhạc Từ Quang có tính cách hậu lễ, nên chỉ bị hỏi qua loa, bắt cử hành một bản nhạc rồi cho về, nên lại tiếp tục theo hai anh Bang và Bạch Hồ đến Trung Quang theo chương trình đã định.

"Phần ban Hướng đạo chúng tôi được bỏ ở ngôi nhà nói trên, không hiểu để làm gì vì đây không phải là nhà giam, bên trong có vài ngăn phòng làm kho, phía trước có hai rầm gỗ, vài anh lính khố xanh leo heo ngủ mới dậy, hỏi ra mới biết đây là trại lính tuần sát, có phận sự mỗi sáng đúng 7 giờ thổi kèn hiệu chào cờ.

"Chúng tôi từ mồng một tết đến nay làm việc cả ngày đêm, thiếu nghỉ ngơi, nhất là đêm qua không hề chợp mắt, đến nay thấy mỗi mệt, sẵn rầm gỗ bỏ trống, không rủ mà cùng ngã lưng xuống một chút cho đỡ mệt, chuẩn bị tinh thần để đối phó với trò gì sẽ xảy ra đây. Riêng Huỳnh Tiên sinh thì lúc nào cũng tươi tỉnh, yên trí có đức Thánh Trần. Gần trại này có nhà anh Nguyễn Thôi, tục gọi là Cửu Hiếu, vốn đã gặp hai anh Châu và Bang năm 1936, nay được tin chúng tôi đến đây, anh tìm cách cho người nhà đem nước trà cho chúng tôi..."

"Khoảng 9 giờ sáng có lệnh giải chúng tôi qua Ty Niết trình diện Trưởng phòng mật thám Quảng Nam Phạm xuân Đào (tục gọi Nghè Đào). Bắt đầu là lý lịch cá nhân mỗi người, sau đó là vấn đề tập hợp phi pháp với lời lẽ mỉa mai: "Tu hành thì xưa nay ai cũng tu hành, sao các anh lại bày trò đồng cốt, dị đoan mê tín, hoặc thế vu dân, những điều mà triều đình đã cấm?" Sau khi Tiên sinh Trần trình bày lý do tụ họp như ở An Tráng đã nói, đến anh Giáo Sư Châu bất bình vì lời lẽ mỉa mai kia: "Tôn chỉ của Cao Đài giáo là đề cao luân lý đạo đức chính nghĩa trong Tam Giáo Nho Thích Đạo để hóa độ mọi người bỏ điều ác, làm điều thiện trong tình thương yêu đoàn kết, không kỳ thị tranh chấp, tuân phép nước, giữ đạo nhà. Đức Trần Hưng Đạo Vương giáng cơ khuyến dạy nhân dân đồng bào tham gia mở trường học, khai phá đất hoang, làm cho dân trí mở mang, dân sanh no ấm, tiến lên dân giàu nước mạnh, đạo đức văn minh. Việc làm như thế là một chân lý, là thực tế cần thiết cho đời sống mọi người, cho bất cứ một quốc gia xã hội nào, như thế thì sao gọi là mê tín, là dị đoan? Chúng tôi tuân lệnh đức Trần Hưng Đạo nói lại những điều đó với bốn đạo đồng bào trong tinh thần bất vụ lợi thì sao gọi là hoặc thế, là vu dân?..."

"Trước câu trả lời danh thép của anh Giáo Sư Châu, Nghè Đào thấy bí lối, quay sang hỏi Tiên sinh Huỳnh ngọc Trác: "Các anh học nho có biết Khổng Tử đã nói "Tử bất ngữ quái lực loạn thần"? Tiên sinh Huỳnh ung dung đáp: "Thưa ngài, tôi có biết câu ấy, và chúng tôi hành theo lời dạy đó. Nếu ngài muốn nói vấn đề cơ bút thì đức Trần Hưng Đạo Vương là bậc anh hùng dân tộc, là bậc Thánh của Việt Nam, từ xưa trong khắp nước đều tôn thờ. Nay ngài giáng cơ, đem đạo lý dạy người đời: làm quan phải trung chính, làm dân phải hiếu nghĩa, ở gia đình phải hòa mục, ở xã hội phải kỷ cương. Như vậy có gì là quái lực và sao gọi là loạn thần?"... Lời lẽ quý vị Hướng đạo vừa nghĩa lý, vừa ôn tồn, Nghè Đào thấy không bẻ bắt được quay sang tỏ tình thông cảm, khuyên lơn này nọ. Quý vị Hướng đạo cũng muốn tùy nghi để cho xong chuyện... Sau đó, chúng tôi được phép ra về khoảng 11 giờ khuya..."

"Sáng hôm sau, Tiên sinh Trần, Huỳnh đón xe về Thăng Bình để kịp khai báo. Anh Giáo Hữu Đán về Từ Quang, hẹn sẽ gặp anh Giáo Sư Châu và tôi tại Thanh Quang để cùng đi Trung Quang theo chương trình sẽ đến Trung Phước trước 12 giờ trưa ngày 10 mới kịp."^{11.2}

11.5 TIỂU HỘI VẠN LINH TẠI THÁNH THẤT TRUNG QUANG

Cũng theo nhân chứng là Thanh Long, sự việc như sau:

"Theo sự hội ý sắp đặt giữa quý vị Hướng đạo, quý anh Giáo Sư Bang, đồng tử Bạch Hồ cùng vài đạo tâm Trung An lần tránh không bị bắt như Phan Đề, Nguyễn trình Cán trưa ngày 9 qua huyện Quế Sơn nghỉ lại đêm để sáng

---

11.2 Trích Hồi ký Thanh Long Lương Vĩnh Thuật - tập 4.

ngày 10 qua Trung Lộ sớm cho kịp khai hội vào giờ trưa.

"Phần chúng tôi cũng ngày 10, từ 4 giờ sáng, khởi hành từ bến dò Văn Ly, đôn đốc thuyền chủ chèo nhanh một mạch, 11 giờ trưa mới đến Trung Phước, gặp bốn đạo kẻ đi người về xôn xao, hỏi ra mới biết chính quyền tổng xã và lính huyện Quế Sơn đã ngăn chặn không cho bốn đạo vào Thánh Thất Trung Quang.

"Để biết rõ tình hình, chúng tôi vào nhà anh Hương Ninh, một gia đình đạo tâm nhiệt thành để cho người liên lạc vào Thánh Thất, thì ra chính huyện Quế Sơn được lệnh về làng Trung Lộ họp cùng tổng xã địa phương ngăn chặn sự tập hợp từ chiều ngày 9. Nhưng với các ông Nguyễn đình Duân (Phó Cang), Nguyễn đình Chi (Chánh Hoanh) là những gia đình thanh thế, họ hàng với Tổng đốc Nguyễn đình Hiến, lại là những gia đình nhiệt tâm với đạo, nên chính quyền tổng xã vị nể không làm khó dễ việc tập hợp bốn đạo. Cho đến sáng ngày 10, Tri huyện Quế Sơn Nguyễn trọng Thuận đích thân đến Trung Lộ sớm, không khí cấm ngăn mới thực sự căng thẳng.

"Sáng hôm ấy, anh Giáo Sư Bang và đồng tử Bạch Hồ chuyển Thánh lệnh từ An Tráng, nghỉ đêm tại Gia Cát cũng vừa đến. Nhưng chương trình đón tiếp Thánh lệnh không thực hiện được. Các anh Giáo Hữu Nguyễn đình Lý, Lễ Sanh Nguyễn đình Kinh phải đón tiếp quý anh tạm về nhà ông Phó Cang, chờ sắp xếp xong mới về Thánh Thất.

"Ở đây cũng cần nói qua quang cảnh Thánh Thất Trung Quang với Tiểu hội Vạn Linh. Vị trí Thánh Thất như đã nói trước, đặt trên gò đồi Tiên Lãng, cao độ 12 mét. Lần hội này tổ chức qui mô, vì Thánh Thất Trung Bình chưa hình thành nên đồng bào bốn đạo từ các nơi Đại Bình, Trung Phước, Dùi Chiên, Phú Gia, Bình Yên và Thiên bản Tứ Trung... đều tập hợp lại, chưa kể số đồng đồng bào 20 xã cả miền nguồn từ Trà Linh, Đá Ngang, Thạch Bích nghe đồn đãi về ngày hội lớn, nhất là có đức Trần Hưng Đạo Vương cổ động khai nông, vấn đề rất là hấp dẫn... Hơn nữa, Trung Lộ cũng là nơi xuất phát mầm mống cách mạng chống Pháp từ các phong trào Cần Vương, đồng thời cũng dịp đầu năm trẩy hội cho đến ngày Rằm mới hết. Do đó, các chức sắc, chức việc sở tại trần thiết nhà hội lớn trước Thánh Thất khả dĩ dung chứa cùng lúc 6-700 người. Trước nhà hội, bên sườn đồi thiết trí một nhà khách, bên phải là dãy nhà nghỉ ngơi, nhà chứa lương thực, lễ phẩm, nhà trù. Tất cả từ ngoài cổng vào đều trang hoàng cờ xí, cờ vải, cờ giấy, lồng đèn đủ màu thật là rực rỡ...

"Theo có người biết chuyện kể lại thì Huyện Thuần được khấn báo của Reynaud từ mấy bữa trước nên đã cho lệnh tổng xã bố phòng. Nhưng đến sáng ngày 10 ta, ông ta mới đến Thánh Thất lúc 11 giờ trưa, nhằm lúc giờ đại lễ đang khai diễn. Trước quang cảnh nhộn nhịp người nhà cờ xí tấp nập, Huyện Thuần quát nạt tổng xã: "Ai cho phép thế này? Sao không giải tán?" Nhưng các phần hành trách nhiệm, Giáo Hữu Lý, Lễ Sanh Kinh, chủ Thất Hà Từ đang hành lễ, nên phải chờ mãn cuộc mới tiếp. Nhân lúc chờ đợi, ban tổ chức đưa Huyện

Đông Tân

Thuần quan sát quang cảnh ngày lễ. Trước cảnh cờ xí, nhà trai ngổn ngang lễ phẩm, thực phẩm gạo nếp, nhà trù thì 2, 3 cái cối xay bột làm bánh, com thì nấu hàng hai ba chảo, lại nơi để vật thừa hiến cúng nằm la liệt nào mít, chuối, bí, bầu, khoai, đậu, chè... ông ta thật không ngờ tại nơi đèo heo hút gió này mà có tổ chức hội lớn nên vừa nhìn vào các giới chức tổng xã vừa hỏi ban tổ chức: "Lễ cúng chỉ một bữa thôi, bộ các anh tính làm giặc sao mà tích thảo đồn lương đến thế này? Tiền bạc đâu mà mua sắm nhiều vậy?"

"Ban tổ chức trả lời đại ý: "Tất cả cuộc lễ này đều do bốn đạo các nơi thành tâm tự nguyện, tự ý mang về, nhà trai này cũng do tự tay họ làm nên, không có một thứ phẩm vật nào phải mua cũng không có công việc làm nào phải thuê mượn. Xong lễ cũng tự họ lo thu xếp lại hết, không ai kêu rủ họ và cũng làm sao từ chối được lòng thành của họ, nên tất cả đây là của chung, không thể biết được của ai và cũng không ai buồn nhận của riêng mình."

"Lễ khai mạc Tiểu hội Vạn linh trưa hôm ấy vừa xong, quý anh Giáo Hữu Lý, Lễ Sanh Kinh cùng Hà Tư tiếp Huyện Thuần và nghe ban tổ chức trình bày sự việc trước đó, chỉ còn vấn đề luật pháp và âm mưu làm loạn... Anh Lý biện minh... Huyện Thuần ra lệnh lập biên bản và truyền cho lính huyện và tổng xã giải tán đại hội. Ký biên bản xong, Huyện Thuần liền ra về, để lại tổng lý cùng dự tiệc trưa với đại hội đến 15 giờ chiều mới giải tán.

"Phần chúng tôi đến 15 giờ chiều được các anh sở tại mời về nhà anh Hà Tư gặp anh Giáo Sư Bang và Bạch Hồ để sắp xếp chương trình tiến hành theo kế hoạch đã có trước.

"Kiểm điểm qua các việc, được biết Huyện Thuần được võng cán thẳng luôn về huyện, còn các viên chức tổng xã về Trung Lộ, nên hai anh Giáo Hữu Lý và Lễ Sanh Kinh cho người canh chừng ở Trung Lộ, coi nếu có động tịnh gì, hoặc Huyện Thuần trở lại, hoặc Reynaud có đến để lo liệu và xin quyết định 16 giờ chiều rước Thánh lịnh về Thánh Thất và sẽ thi hành đúng theo chương trình ấn định trong đêm, còn kết quả cổ động nông viện, ban Cai quản xin lập và trình Hội Thánh sau. Ban Hiệp Thiên Đài sẽ được mời sau...

"Và thế là mọi việc tiến hành không trở ngại, và ban nội tá Hiệp Thiên Đài chúng tôi được mời về Thánh Thất để chuẩn bị lập đàn cơ... Thì ra lịnh giải tán của quan huyện chỉ có giá trị không quá 1 giờ. Từ 16 giờ hôm ấy, bốn đạo đồng bào bắt đầu tụ tập trở lại, càng về đêm càng đông, già trẻ gái trai lũ lượt kéo nhau về Thánh Thất đến không còn phân biệt kẻ đạo người đời. Chính quyền địa phương có mặt nhưng chỉ làm việc theo bốn phận...

"Đàn cơ hôm ấy, đức Trần Hưng Đạo đến khen thưởng ban tổ chức và toàn đạo, rất tiếc bản Thánh ngôn đã bị thất lạc, chỉ còn nhớ 4 câu:

*"...Thắng bại cuộc cờ lẽ tất nhiên,
Trách tay Võ Đế Tượng quân điền
Mã hoàn lờ bộ xe lừng lẫy,
Đám tốt rồi ra vạn sự yên!..."^{11.3}*

11.6 TIỂU HỘI VẠN LINH TẠI THÁNH THẤT LINH BỬU

Cũng theo lời ông Thanh Long, sự việc diễn tiến như sau:

"Đêm 11, quý anh Giáo Sư Châu, Bang, Giáo Hữu Đán, Hiệp Thiên Đài tôi và Bạch Hổ nghỉ đêm tại nhà ông Huỳnh Châu (Hương Hân) tại Đại Bình, sáng sớm ngày 12 mượn đò đến Thánh Thất Linh Bửu dự định cho kịp giờ trưa dự lễ khai mạc Tiểu hội Vạn Linh. Bận về, đò gặp nước xuôi, đi rất mau, mới 11 giờ đến nhà anh Trần Đền, một đạo tâm nhiệt thành tại Phú Thuận thì được biết từ sáng ngày 12, chính quyền xã sở tại đã đến báo cho ông Đỗ chấp Trung, chủ Thánh Thất không nên nhóm hội lớn. Sự việc này thêm những việc xảy ra ở Trung An và Trung Quang đã làm cho ông Trung e dè vốn bản tính nhút nhát của ông...

"Trưa hôm ấy, ngày 12, theo lộ trình, ông Trung và ban tổ chức cho đón chúng tôi ở Trung Quang về, từ nhà một đạo tâm trình bày qua sự việc địa phương và cùng sắp xếp chương trình khai hội... Nhưng ở đây, bốn đạo Linh Bửu vốn đã không mấy đông, hoàn cảnh lại khó khăn, chủ trương huy động không mấy tích cực, nên chiều hôm ấy còn lưa thưa... Tuy nhiên chương trình vẫn tiến hành với phần thuyết đạo trong đêm khi số người tham dự càng lúc càng đông. Phần Hiệp Thiên Đài chúng tôi ngồi nghỉ chờ lập đàn cơ...

"Khoảng 22 giờ đêm, bên ngoài có tiếng lao nhao, Tri phủ Duy Xuyên Nguyễn sĩ Túc đến, lại càng nhộn nhao hơn: "Có mật thám Tây đến!" Lúc bấy giờ, quang cảnh bên ngoài nghe có xôn xao không trật tự, không phân biệt kẻ đạo người đời, chen lấn nhau mạnh ai nấy thoát.

"Trong phòng, chúng tôi biết sự việc chẳng lành đã đến, nhưng vẫn nằm yên, chỉ nghĩ Phủ Túc vốn là con hùm xám Quảng Nam có giở trò gì không? Đang suy nghĩ thì có bóng đèn pin rọi vào, mật thám Reynaud bước tới. Tôi ngồi dậy chào, ông ta vỗ vai tôi, Bạch Hổ thì còn đang ngáy kho kho, Reynaud đập vào vừa gọi: "Bạch Hổ! Bạch Hổ!" Thế là chúng tôi tất thấy cùng ban Hướng đạo bên ngoài đều tề tựu khẩn áo trước Bửu điện cùng ông Trung và ban Cai quản sở tại.

"Với vẻ mặt hùng hổ, Phủ Túc thịnh nộ: "Còn ai nữa?..." Rồi với luận điệu của quan thầy lúc ấy theo lệnh chung, quát lên: "Ai cho phép các anh tập hợp, muốn làm giặc hay sao mà hô hào góp tiền bạc, mở đồn điền, tích thảo đồn lương, các anh muốn tù rục xương không? Tất cả chúng tôi lặng thinh để ông

Trung đáp lời đại khái cũng như ở Trung An bởi đã thảo luận dữ kiện trước...

"Thấy không cần biện giải, Reynaud truyền lệnh giải tán, đưa ban Hướng đạo chúng tôi và ông Trung về tỉnh, còn ban Cai quản tổ chức về phủ... Thế là chúng tôi lại lên xe sở mật thám và đỗ tại trại lính tuần sát như lần trước vào lúc 11 giờ đêm.

"Không hiểu vì lý do gì, hôm ấy, đến 10 giờ hơn, Nghè Đào mới cho chúng tôi lên Ty Niết để hỏi cung. Lần này không quan trọng như lần trước, nên việc hỏi cung cũng ngắn hơn, kết thúc bằng câu nói sát phạt của Nghè Đào: "Các anh khinh thường luật pháp, hội họp trái phép ở An Tráng, cụ mật thám mới bắt, tha cho các anh về qua họp ở Quế Sơn, nay lại đến họp ở Duy Xuyên, các anh không kiêng nể gì nhà nước, các anh gan thật!" Chúng tôi lại được tự do ra về vào buổi chiều, khi cuộc hỏi cung vừa chấm dứt.

"Sáng ngày 14, theo lệnh ban Hướng đạo chúng tôi lại phải trình diện tại phủ Duy Xuyên để hỏi cung. Chúng tôi nghĩ Phủ Túc sẽ kiểm chuyện gì đây chẳng? Nhưng khi đến nơi chẳng gặp Phủ Túc, chỉ có Viên Đề, lại mãi đến trưa ngày 14 mới hỏi cung chúng tôi. Rồi chúng tôi lại cũng ra về không chi cả! Thế là sáu Tiểu hội Vạn linh đã qua đầy đủ dù gặp trở ngại, mọi người đều tin vào sức hộ trì của Ông Trên..."^{11.4}

11.7 ĐẠI HỘI VẠN LINH THẤT BẠI

Cứ theo những dữ kiện trên thì năm 1935 quả là năm sôi nổi nhất của nhà đạo Trung kỳ. Thật là sự hoạt động ngoài sức tưởng tượng của người thường khi mà các Tiểu hội Vạn Linh đã liên tục tổ chức các nơi mặc dù các mạng lưới đàn áp của thực dân và chính quyền Nam triều. Hình như người tín đồ Cao Đài lúc bấy giờ không còn biết luật pháp cai trị là gì! Đây không phải là sự thiếu sót trong việc giáo dục tín đồ hay cũng không phải là sự xúi giục có tính cách chính trị mà phải nói đó là sức phản ứng nội tâm của người tín hữu trước những ước vọng hầu như đã đạt được đối với sứ mạng quảng truyền chơn đạo. Cho nên, họ chỉ có nghe theo lệnh của Vô hình bởi kết quả rõ ràng ngày khánh thành Thánh Thất Trung Thành còn vang vọng những nô nức đầy đạo vị khiến họ như quên đi tất cả, không còn biết tù tội là gì.

Bởi thế cho nên, theo chương trình ấn định đến ngày Đại hội Vạn linh thì mọi sự đã thay đổi, có tính cách như một trở ngại lớn không cho sự tụ họp như trước. Hình như có sự nội ứng của một manh tâm nào khiến nhà đương quyền Pháp lúc bấy giờ thấy được công việc sẽ làm của các Hướng đạo Cao Đài nên đã có biện pháp gắt gao.

11.4 Trích Hồi ký Thanh Long Lương Vĩnh Thuật - tập 4.

Dù vậy, một bên chính quyền ra tay đàn áp, một bên nhơn sanh nô nức với sứ mạng phổ thông chơn đạo qua sự thành tựu hy hữu trong việc khánh thành Thánh Thất Trung Thành năm qua với những điệu dụng che chở của các đấng Vô hình qua những kỳ Tiểu hội Vạn Linh vừa xảy ra, dù bị đàn áp bắt bớ nhưng vẫn thành công viên mãn, không khí hoạt động vẫn không kém phần âm ỉ tuy không bộc phát ồn ạt như trước.

Biện pháp ngăn chặn một đại hội mở màn tại Đà Nẵng đã rất rõ rệt. Đường què ở các ngã dẫn vào thành phố Đà Nẵng đều có lính khố xanh huyện canh giữ - huyện Hòa Vang - ngăn chặn không cho những người bận hay trong hành trang có quần áo dài đi qua. Tại ngay cổng Thánh Thất có cảnh sát Đà Nẵng gát chặt chẽ. Tất cả những ai có giấy tờ không thuộc Đà Nẵng đều bị đuổi về.

Lại nữa, những Hưởng đạo chủ trì các Tiểu hội Vạn linh ở Trung An đến Linh Bửu đã bị các phủ huyện Thăng Bình, Duy Xuyên đòi chưa được thả về nên chương trình đại hội không thể tiến hành đúng ngày Rằm như đã dự định. Cho đến khi được giải tỏa, Thánh Thất Trung Thành không còn lính canh gát nữa và các anh Hưởng đạo các nơi về, đại hội mới khai diễn ba ngày sau, vào ngày 18 tháng Giêng Đại Đạo 14.

Lẽ cố nhiên, chương trình đại hội không hoàn toàn được tiến hành như đã vạch ra bởi những trở ngại bên trong lẫn bên ngoài. Bên trong với những người yếu đức tin, bên ngoài với áp lực của thực dân, nhưng mọi chi tiết vẫn được thi hành tuy không được nô nức ồn ạt như trước.

Công việc đạo tiến từ đó chìm trong bầu không khí âm thầm như ngọn lửa vùi trong đống tro chỉ chờ cơ hội bộc phát không biết đến ngày nào!

☐ Một bài đàn nội vụ

Tình hình nghiêm trọng khiến cho các buổi đàn cơ có đông người hầu đều bị dòm ngó theo dõi, trở thành những mục tiêu của chính quyền trà trộn bộn mặt thám lính kín nên có hai bài đàn nội vụ như sau:

"Tổng Lý Trần Hưng Đạo Đại Vương

Thi

*Trông thấy quần sanh luống chạnh lòng,
Bàn cờ thế giới đã dàn xong,
Tàn linh năm cõi lo quên ngủ
Nhân loại bốn phương sợ phập phồng!
Đạo đức dạy đời, đời bịt mắt
Chơn truyền cứu chúng, chúng nhàm trông!*

Chừ ai chung gánh canh khuya vắng
Mà bắt tay nhau bước đại đồng?!

Chào chừ Hành sự! Nội vụ từ đây Bản Thánh chẳng muốn phiền đến! Ban Cai quản và nhơn sanh trong thất mà trực tiếp cùng Bản Thánh để hầu lệnh nội vụ về tình hình nghiêm trọng trên sân quốc tế liên quan trên các thuộc địa, nên nhà đương cuộc lại nghi ngờ khó dễ cho cơ quan nội vụ. Lại nữa, những kẻ đút tin mỏng manh, người chí khí hẹp hòi, sau những giờ phút nghiêm trọng nơi các hạt đã lơ là với đạo, đã dang xa lòng tín ngưỡng, đã lạnh lẽo khối nhiệt tâm. Than ôi! Mãi xem qua tình trạng ngoại giao, kẻ cạm hiểu thấy gần không khỏi tỏ dấu bi quan, mà biểu lộ sự khiếp nhụt. Trong lúc mà Bản Thánh đang lo sắp đặt và lo chấn chỉnh cái nội tình và chánh thể khai đạo Trung kỳ, các hiền nơi Trung An khá hiểu ngày qua tên xệt, chẳng chờ đợi ai đâu, thấm thoát mà đạo Tam Kỳ đã miệt mài trên theo đất Đông Dương 14 năm dằng dẳng, giữa lúc trào lưu tư tưởng Đông Tây đang quyết liệt đấu tài, liệt cường đang gào thét để tranh thành cướp đất còn hơn đời Xuân Thu Chiến Quốc cũng quá văn minh khoa học, lấy lý trí mà quyết thắng với cơ Trời! Ôi! Nào là thần nông cao xạ, hơi ngọt xe tăng, bom thiêu tạc đạn. Hôm nay kết quả cho nhân loại một tấn thảm kịch nơi bãi sa trường với bao nhiêu máu sông xương núi... Thảm thảm! Thế mà đã yên đâu? Rồi đây nhân loại phải bước vào đoạn trường luôn mãi, nổi bất bình, nổi kinh khủng, nổi phập phồng lo ngại cho cái ngày mai!

Hỡi ôi!

Càng trông nhơn loại càng đau!
Ưu nào hiệp sĩ anh hào là đâu?!

Thế mà mấy ai chịu mở mắt tỉnh tâm trong lúc đêm trường mờ mịt, thiên thảm địa sầu, mà chịu với ánh sáng của vùng Thái dương là Tam kỳ đại xá để cùng nhau chung sức đưa tay đánh thức kẻ còn mê trong cơn mộng mị, thật là Thần Tiên cũng vô phương khả nại biết tỏ cùng ai? Nào trang hiệp nghĩa, khách anh tài vì chúng quên mình trong lúc nước bại nhà nguy, phong đời tục đổi? Hỡi tướng mấy thế kỷ vừa qua, nào có phải dân Việt không người, đất Việt không linh đâu? Xem đi ngó lại mà cũng lẽ khốc lẽ cười với những trang quốc sử giấy đã vàng, mực đã phai, hôm nay còn nhớ những bản thủ vì lũ nguy tân trào?! À! Thì số dân cũng gần trong khoảng giang san hùng vĩ, tú cảnh kỳ sơn, nào Ngũ Hành, Hải Vân, Tản Viên, Hương Tích, Cửu Long, Nhị Hà, nào thiếu danh nhân hào kiệt lương tướng Lê Lợi, Lý Bôn, Trưng Vương, Triệu Nương, Thường Kiệt, Quang Trung v.v... Thế thì ai còn dám đổ thừa cho sơn hà thổ võ không linh mà hầu cải tiến con Hồng cháu Lạc nước dân?

Nghĩa vụ cùng chung đó bỏ ai?
Gát tay kê trán lúc đêm dài,

*Hỏi mình có phải phần nam tử
Hay kẻ chán đời bịt mắt tai?!"*

Mặc dù những trở lực về phía các nhà đương cuộc tạo nên, cơ đạo miền Trung vẫn không bị ngưng trệ mà vẫn tiến hành điều hòa theo các dữ kiện sau đây:

- **Chấn chỉnh nhà Đạo: nhân sự Hiệp Thiên Đài**

Khi nhậm chức Tổng Lý, đức Trần Hưng Đạo Đại Vương liền bắt tay vào việc không trì hoãn và công việc của ngài làm trước tiên là tổ chức thành nề nếp các bộ phận hành sự đầu đó phân minh.

Ta hãy nghe bài Thánh ngôn sau đây:

"Tổng Lý Trần Hưng Đạo Đại Vương

Thi

*Bên lòng cánh cánh mối sầu chung,
Biết ngõ cùng ai xét đoán cùng
Bên đạo bên đời hai chỗ vẹn
Quốc hồn hỏi thử có linh không?!"*

Ai ôi! Cái thời đại gì? Thời đại đau khổ, khổ nỗi thiếu đạo đức, khổ nỗi thiếu học thức, thiếu mặc thiếu ăn, nhân loại phải tranh đấu, dành rồi!

Còn Đạo là gì? Có phải đường lối phương pháp dạy người độ đời cho đến cõi tận thiên tận mỹ chăng? Thế thì kẻ gánh gồng mối đạo đã từng biết hy sinh mình vì nhiệm vụ rồi thì có ai nữa mà từ tâm bản ngã chăng?

Than ôi! Khách anh hùng đức nấn ở những trường hợp khó khăn và bọn tiểu nơn cũng sẽ tiêu ma về trường hợp khó khăn đó. Với các Hướng đạo nơi này, ta chẳng cần phải nói cũng dựng phần hiểu biết nhiều rồi. Với ta có vì ai mà quên phận sự mình, vì ai mà thêm phận sự mình, lẽ màu nhiệm khó nỗi mở ra đưa cho tận mắt kẻ tìm dựng rõ. Than ôi! Ví dù có rõ đi nữa cũng chẳng ích gì! Ta giờ này vì bất ngờ thừa lệnh Giáo Tông đến đây trả lời sơ cho Hiệp Thiên Đài, chớ chẳng phải đến vì những kẻ nghi ngờ đến danh dự ta mà ta đến đây. Ta báo cho các Hướng đạo lo lập Hội Thánh rất cần, nếu kịp thì ngày Rằm tháng 7 này lập Đại hội Vạn linh và ban cấp bằng cho Hướng đạo với những kẻ có công. Ngày giờ phải cần dùng nhiều lắm, còn việc niêm chùa đóng cửa, ta chỉ để một dấu hỏi chư Hướng đạo, rồi sẽ đến Ta. Thế nào? Lập Hội Thánh kịp không? Hay là chọn ngày khác? Nhớ khó lắm nghe vì ban cấp bằng hội Trung Nam chẳng dễ.

Bây giờ Hiệp Thiên Đài xin những điều là đã định rồi, để sẽ có y theo số mà thay đổi do nơi Ta. Hội Thánh phải tới nơi Trần Hoán, Phan minh Duy mượn

Đông Tân

hai đứa nhỏ Trần thị Bi, Phan thị Diêu đem đến cho ta cậy chúng nó phò cơ, ta sẽ đến làm việc với nhơn sanh, còn Long thì thủ cơ nội vụ mà đợi lệnh ta đến núi sắp cho rồi luật lệ Hội Thánh và kinh quan hôn tang tế, chương trình hành sự đặng lập Hội Thánh nghe! Còn những việc khó khăn tại lý hay quyền lý chẳng sao đâu, khuyên các Hướng đạo chớ thấy khổ chớ từ, chớ ngồi phê bình thành bại!

Sơ! Tìm lục Thánh ngôn tại Đại Thanh năm Giáp Tuất đem đến ta sẽ đánh lại những chữ viết tắt rồi các Hướng đạo sẽ thấy Đại Từ Phụ dạy rồi chép mà phát cho nhơn sanh nghe!

Còn Học viện! Chớ nghe ta dặn: Bây giờ phải rán lo ung đúc nơi này để làm một ngoại giáo Trung An nội chánh mới được. Bây giờ tuy là khổ mà có khổ gì đâu, hiền sẽ còn khổ nữa nữa chớ, cười... Chương trình chưa có thể phóng ra được vì phóng cũng để đó mà thôi. Vậy hiền liệu dạy như vậy là chỉ duy một ngày bốn môn chính, còn phụ thì tự hiền định:

- 1- Triết học nên lục ở cổ thơ Khổng giáo.
- 2- Tư tưởng học dạy theo tình hình đường lối Cao Đài Đại Đạo sẽ đem người từ nhân thân đến đại đồng.
- 3- Địa dư lịch sử là trước dạy từ nước ta và ở vào những trường hợp dựng nước.
- 4- Quan niệm về nông công học nghĩa là dân ta phải biết triết lý, nghiên cứu, thực hành những nghề nghiệp, song mà dạy cần phải biện chứng rõ ràng, như nói đúc Phu Tử ở nước Trần thì thầy giáo có lộ vẻ bi quan như ngài không đại hành mới đạo đặng. Dạy vậy mới tiến hóa cả hai đó, quản lý đặng chăng? Và hiền tìm những lịch sử các bậc anh hùng nước ta cho chúng nó học. Còn ai hỏi gì? Sơ bạch... Phải đem đến Thanh Quang, Long khai khiếu rồi sẽ dạy đó. Thôi. Ta cho xuống hết để Khai ở lại. Cho đòi các hiền Xứng, Cương, San, Tư sắp sửa đợi lệnh. Kêu ai nấy lên. Khai chép lại.

- **Lễ khai khiếu cặp phò loan Bi - Diêu**

Thánh Tịnh Thanh Quang, tháng 5 Kỷ Mão: (theo Thanh Long)

"**Tổng Lý** chào các em Thiên mạng!

Giờ này ta đến đây để khai khiếu cho các phò loan. Vậy khá theo cách thức sắp đặt. Đi lấy ly nước, dây thần thông đâu? Bảo nó quỳ như mấy lúc vậy. Cho chúng nó uống nước. Bi là dương, Diêu là âm. Để rồi ta sẽ cho đạo hiệu. Hai đứa từ đây phải khăng khít và thương yêu nhau, chẳng đặng hoang chơi theo lối trẻ con thế thường. Từ đây là ngày hai đứa trẻ sẽ đặng công lớn lao. Gia đình hai đứa sẽ đặng nhiều hạnh phúc hơn nữa. Và ta sẽ đến trước tòa Tam Giáo để đưa các linh hồn tiên tổ hai đứa sẽ đặng an hưởng Tây thiên nghe! Cười... Hai đứa lo quì hương nghe!

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Phận sự này giao cho Bang lo tập đến 15 tháng 7 cho ta dùng. Kiên phải giữ độc giả, Hồ điển ký. Còn Long lo đi núi cho rồi, ngày nào có việc ta sẽ đòi về. Thế mà còn đợi ta nghe! Khai, từ đây quyết chí đến cùng ta mà làm việc cho chóng thành, mỗi sự ta sắp đặt lại rồi ấy là nên việc. Ta cấm chẳng dặng dùng hai chữ cơ làm một danh từ. Còn Hội Thánh lo khắc con dấu đi. Ngày 15 tháng 7 có lập Hội Thánh, còn ban cấp bằng để dành lại hồi khác. Đi núi mật... Đến đó chấp bút, chẳng phải dùng cơ nên một mình Long cũng dặng cho phương tiện. Tập sắp nhỏ nơi này nghe! Có sao rồi ta sẽ dạy. Thôi không gì nữa. Ta lui!"

Kể ra thì cặp phò loan Bi Diêu đã hành sự từ ngày 15 tháng 7 Kỷ Mão. Không phải chỉ hoạt động một chỗ mà thường theo lệnh chuyển đi đây đó trong phạm vi các Thánh Thất ở Quảng Nam. Đặc biệt soạn giả sách này còn nhớ rõ vào khoảng đầu thập niên 1940, cặp phò loan Bi Diêu thường được lệnh đến phò cơ tại Thiên bàn Kỳ Lam (*thuộc Thánh Tịnh Thanh Quang*), nơi nhà của cha và chú^{11.5} của Đồng Tân nhưng hình như không phải dùng vào cơ phổ thông mà là nội vụ bởi thời gian này Pháp khủng bố rất gắt.^{11.6} Tuy nhiên, một điều soạn giả thắc mắc là tại sao mọi việc về Hiệp Thiên Đài lại do đức Tổng Lý ở Cửu Trùng Đài lo liệu theo như lệnh trên đây mà không phải do đức Đông Phương Lão Tổ, vốn dĩ là Chủng Quân Hiệp Thiên Đài vô vi? Bởi năm 1947, khi soạn giả được lệnh tập dượt phò loan tại Thánh Thất Trung An thì chính đức Đông Phương Lão Tổ đã giáng cơ tại Thánh Thất Trung An và ban lệnh cho Hiệp Thiên Đài làm việc, dù quyền hành Giáo Tông nơi đức Lý Thái Bạch và Tổng Lý nơi Trần Hưng Đạo vốn không thay đổi?

Như vậy, cho đến nay, bộ phận Hiệp Thiên Đài như sau:

Pháp sư: Trần công Bang

Phò loan: Thanh Long-Bạch Hồ và Bi-Diêu (*đạo hiệu Tuyết Hải-Tuyết Hà*)

Độc giả: Lê trí Vinh (*Như Kiên*)

Điển ký: Phan định Công^{11.7}

- **Ban hành kinh Quan Hôn Tang Tế và luật Hội Thánh**

Trung Thành, ngày 1 tháng 7 Kỷ Mão,

"Tổng Lý Trần Hưng Đạo Đại Vương,

"Nội vụ là một bộ phận bề trong để sắp đặt các việc gì rồi mới ban hành. Vậy nơi nội vụ, các Hướng đạo phải đến bàn bạc cùng ta mà hành sự. Thời kỳ ngưng cơ đã dành, mà theo ý ta mỗi nơi nào đã dặng phổ thông chơn đạo thì cũng nên cầu xin Đại Từ Phụ bố cơ nữa mới khởi có những điều tề cho những gì

11.5 Tức ông Trần văn Húy - đương kim L- Sanh Đầu Họ Thanh Quang lúc ấy.

11.6 Xin xem các chương sau sẽ rõ.

11.7 Sự gia nhập của Phan định Công từ sự giới thiệu của Bạch Hồ trước đây không lâu.

Đang Tân

sau này. Ngày nay là ngày các Hướng đạo nên lấy chơn tài mà hành sự. Thời kỳ qui nguyên là đâu? Trước hết cũng phải ở từ mỗi mỗi như kinh luật, lễ tế v.v... song phải chân chính, cảm tình thì mới mong ngày thống nhất đặng. Nếu các chi phái thống nhất được rồi thì các tôn giáo mới nói đến hòa hợp hòa bình đặng.

"Vây Trung kỳ thì kinh luật muốn là sao cho đủ cả tình lý đặng lên nấc thang qui nguyên phục nhứt đấng chư Hướng đạo! Mà nếu không đủ đầy thì làm sao lập Hội Thánh đây? Khai bạch... Cười! Dở quá. Nay lão đã nói các phái lượm lặt Trung kỳ bữa trước rồi. Thế nào? Còn ý gì không? Khai bạch... Ta nói cho mà hay bao chừ bản ngã tư tâm của mọi người đánh tan thì mới thấy kinh hay hoàn toàn được hiểu chưa? Còn gì? Trác bạch... Cười... Thôi. Ta nói như thế này: "Đã đặng lệnh Đại Từ Phụ giao trọn quyền giáo đạo nơi này cho tay Lý Giáo Tông, còn hành sự cho ta. Ta muốn trao Cửu Trùng Đài đặng có thực lực hơn nữa mới hành sự, rồi sau có ta dạy lại mà thôi, chớ ít khi ta muốn đem cái có giá trị này đến trước mặt nhơn sanh mà làm việc nghĩa là ta xin lập thêm hai ban hành sự nữa.

1- Như nghị viên mà mỗi Thánh Thất tùy theo lớn nhỏ nhiều ít tín đồ mà đặt ra hai ba người, chức ấy giống như dân biểu ngoài đời. Khi đặt ở mỗi Thánh Thất, Hội Thánh phải phái người đến dự chứng cho tín đồ bàn cãi, người ấy phải hiểu xưa hiểu nay, mà có chí khí mạnh mẽ thanh niên mà hy sinh làm việc. Thì mỗi khi còn 5 ngày nữa hội Nhơn sanh định ban hành một việc gì thì trước phải hội đồng kia nhóm lại đặng tùy theo trình độ tín đồ mà hành sự. Lúc hội đồng nhóm xong rồi đem đến cùng ta nhóm lại, đồng ý sẽ đồng ký tên rồi ngày hội Nhơn sanh nhứt định công bố ban hành mà thôi.

2- Ban Nội Ngoại kiểm tra gồm hai người có nhiệm vụ như là thanh tra kiểm tra. Hai ban này để phái người xem xét các Thánh Thất từ tay lãnh tụ cho đến tín đồ, ai làm một việc gì trái với lẽ đạo thì lấy đủ chứng cứ. Hội Thánh sẽ đổi một người với một chức sắc trong Thất sẽ đến xử trí. Hoặc như việc của viện nào chạy giấy đến viện ấy. Đó là tá danh chưa phải thiệt tu đâu.

"Còn kinh luật thì định như vậy:

Trên đề: **Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ** rồi y theo đường lối chơn truyền ngày trước ở Tòa Thánh (xong ngang qua). Dưới đề: **Quyền Hội Thánh Trung kỳ**. Rồi viết thành một bài tựa nói đến tình hình cơ đạo phải rẽ chia nên Hội Thánh tùy theo thời kỳ và dân trí lập thêm những kinh này để dễ hành sự mà thôi. Một ngày nào qui nguyên thống nhứt tại Tổ Đình, Hội Thánh đây sẽ chịu phục với một cái gì chân lý lớn hơn hết mà nhơn sanh đều ưng thuận thì Hội Thánh sẽ chịu xóa cái danh từ chức sắc hay kinh gì mới lập ra v.v... Vì là Hội Thánh dốc lòng tìm phương pháp đem nhơn sanh tới chỗ tự do hạnh phúc mà thôi. Cười... Tuy vậy mà mình cao thượng, chúng nó sẽ phục tùng theo chánh sách, chớ chịu thế nào? Trác? Trác bạch... Được không Khai? Khai bạch... Chắc là lý gì? Được thì được, không thì không, có chắc có lép đó hiền. Cười... Nếu các Hướng đạo đều

ưng thuận cách hành trình như thế thì ta sai Long về núi giúp ta viết mấy bản luật ấy và Nội Luật lập Hội Thánh nữa.

Giờ như Quan Hôn Tang Tế là muốn các Hướng đạo hội nhóm tài lại lục một bản cho chánh đáng thì theo lễ nghi nơi đây rồi trao đồng tử đến núi ta sẽ sửa lại cho mau bớt, kéo ở núi lâu quá bất tiện. Cho nên Hiền, hay mời Phong nó đến cùng Hiền Trác mà sắp đặt sau đây mỗi kinh luật gì cũng để Hội Thánh ban hành. Và mật lệnh Tổng Lý đòi Thiện Trì, Minh Cảnh, Mậu Long ở Trung An ngày mùng 5 về Thanh Quang ta dạy nghe. Thôi Trác hãy rón mà bàn những vấn đề ta mới dạy cũng phải hiểu, còn việc gì ta sẽ dạy thêm..."

□ Sự thành hình Kinh Gia Lễ Thường Hành

Theo Thánh lệnh trên thì nói đến việc soạn thảo cuốn kinh về Quan Hôn Tang Tế thường dùng tại cơ đạo miền Trung qua sự khởi thảo của hai ông Lê trí Hiển và Nguyễn hồng Phong. Soạn giả không tìm thấy bản này, nhưng đã tìm được một bản kinh chép tay nhan đề là **Gia Lễ Thường Hành** trong đó có nói về bốn mặt quan hôn tang tế như lời Thánh ngôn dạy.

Kinh này không có bài tựa, người chép lại là Trương công Sách chép năm 1952. Sách gồm tất cả 6 chương như sau:

Chương 1: Cách thiết Thiên bàn và các nghi lễ thường hành nơi tư thất trong đó đặc biệt cách thiết Thiên bàn với lư hương ở giữa như hiện nay, nhưng khi cúng thì tụng các bài: Niệm hương, Khai kinh, Ngọc Hoàng Bửu Cáo, Việt Nam Phật Thánh Tiên Thần, Kinh hôm hay Kinh mai, Ngũ nguyện. Chương này gồm 7 điều: Điều 1: Thiết Thiên bàn. Điều 2: Khai đàn. Điều 3: Nghi cúng cô hồn. Điều 4: Cầu an. Điều 5: Nghi lễ sanh nhật. Điều 6: Kỷ niệm sanh nhật. Điều 7: Nghi lễ cầu bịnh.

Chương 2: Quan lễ gồm 3 điều: Điều 1: Nghi thức. Điều 2: Nghi cúng. Điều 3: Các bài kinh tụng.

Chương 3: Hôn lễ gồm 7 điều: Điều 1: Nghi thức trong đó có qui định 3 lễ kết hôn là Sơ vấn, Nạp tệ, Nghinh hôn. Điều 2: Sơ vấn. Điều 3: Nạp tệ. Điều 4: Nghinh hôn. Điều 5: Hôn lễ nơi Thánh thất. Điều 6: Những điều nên bỏ: tảo hôn, ép duyên, ham tiền, coi tuổi nhau, lễ vật tùy gia võ hữu chẳng nên quá số, lễ cúng tổ tiên chỉ dùng hương hoa. Đặc biệt không có việc buộc trai gái chỉ cưới hỏi trong cùng đạo mình mà thôi, không đề cập đến việc cưới hỏi người ngoại đạo.

Chương 4: Tang lễ gồm 18 điều: Điều 1: Nghi thức. Điều 2: Lễ mộc dục. Điều 3: Tẩn liệm. Điều 4: Trí linh. Điều 5: Thành phục. Điều 6: Lễ điếu tang. Điều 7: Lễ khai sơn. Điều 8: Lễ khiển điếu. Điều 9: Lễ triều tổ. Điều 10: Lễ động quan. Điều 11: Phát dẫn. Điều 12: Cáo hậu thổ. Điều 13: Trảm huyết. Điều 14: Hạ rống. Điều 15: Từ giả mộ phần. Điều 16: Triều tổ. Điều 17: An linh sàng. Điều 18: Kinh tụng cầu hồn.

Chương 5: Tế lễ gồm 2 điều: Điều 1: Lễ an sơn. Điều 2: Cửu tuần. Đặc biệt

Đông Tản

các bài kinh Khai Cửu và Ứng cửu không giống như ở Tây Ninh, dù cách tính ngày giờ cúng tuần thì không khác.

Chương 6: Lễ phụ thuộc.

Phần sau là Đạo lễ gồm hai chương dùng nơi Thánh thất:

Chương 1: Lễ nhạc gồm 4 điều: Điều 1: Cách thờ phụng. Điều 2: Cách lạy (bất tay ấn Tý). Điều 3: Nghi tiết tiểu đàn. Điều 4: Nghi tiết đại đàn.

Chương 2: Kinh tụng...

Soạn giả nhận thấy trong kinh này phân nhiều các bài kinh tụng nội dung không khác các bài kinh đã có nơi các chi phái, nhưng lời lẽ được trau chuốt hơn khiến cho những chỗ có thể nghĩ là do nhơn điển ở các bài kinh trước đều được sửa lại lời hay mà rõ nghĩa hơn. Ấu đó là nhờ văn tài của hai ông Hiến, Phong chăng?!

Đây xin trích mấy bài thường được tụng thời bấy giờ, sau năm 1956 hay nói cho đúng sau khi ban hành kinh Tận Độ thì các bài này không còn thông dụng nữa:

Đại Nam Phật Thánh Tiên Thần

*Trời Nam đất Việt cao dày
Hồng Bàng mở nước đến nay năm ngàn,
Sơn hà anh khí chứa chan
Nổi đời linh đức nhiều trang Thánh Hiền,
Trải xem lịch sử lưu truyền
Biết bao Phật Thánh Thần Tiên độ đời
Nhiều ngôi vãng thuận mạng Trời
Ra tài kinh quốc tế thời an dân
Lắm trang khuê các kinh nhân
Hiển danh Thánh Mẫu rạng Thần Nữ Vương!
Oai linh thiên cổ miếu đường
Công tày đất chở, đức dường trời bao,
Danh vang Bắc đẩu Nam tào
Cao ra Tản lĩnh, sâu vào Cửu Long!
Lịch trào tự điểm sùng phong
Khắp trong quốc đạo một lòng tôn xưng
Nam Trung Bắc tiếng vang lừng
Muôn thu hương lửa ngàn xuân phụng thờ
Đoái thương con cháu ngày khờ
Anh linh trắc giáng, huyền cơ mặc phò
Tịnh đàn lễ bạc trà thô
Chiên đàn thấp vải dề hồ rót dâng
Trọn niềm huyết khí tôn thân
Cúi xin Phật Thánh Tiên Thần chứng tri!*

Kinh mai

Đạo Trời mở rộng kỳ ba
Chúng sanh gặp hội mừng ca thái bình
Đêm qua việc dữ lành đã mãn
Nỗi ngày nay chưa hãn sao đây
Vái trên Thượng Đế Cao Đài
Lòng thành đốt nén hương này kính dâng
Cầu Tiên Phật Thánh Thần linh chiếu
Đoái phàm phu chưa hiểu đạo màu
Chỉ đường vạch lối chơn tu
Rõ cơ tánh mạng mong vào huyền quang
Điều tạo nghiệt kết oan nhờ giải
Việc lỗi lầm hối cải xin thôi
Chí tâm hóm sớm trau dồi
Lập thân hành đạo đền bồi nợ xưa
Nguyện giữ giới... thừa khăng khẳng (thượng, trung, hạ)
Dầu chi chi con chẳng quên lời
Nếu con lòng có đổi dời
Ơn Trên phạt tội kiếp đời tai khiến
Cầu Đại Đạo qui nguyên một mối
Cầu Ôn Trên xá tội con rày
Cầu cho Nam Bắc Đông Tây
Muta hồng rưới khắp cỏ cây tươi nhuận.
Cầu đời đặng phong thuần tục mỹ
Cầu khắp đem đạo lý khuyên đời
Cầu cho người biết thương người
Thương Thầy mến đạo thương đời mến dân
Cầu bá tánh gọi nhuận hồng phước
Cầu chúng sanh mau bước đại đồng
Cầu cho sĩ cổ nông công
An cư lạc nghiệp vào trong thái hòa
Nguyện gìn giữ phép nhà luật nước
Cầu xin Thầy ban phước cho con
Chí thành một dạ sắt son
Thờ Thầy giữ đạo phận con đó mà!
Đạo Trời mở rộng kỳ ba
Chúng sanh gặp hội mừng ca thái bình!

Kinh hôm

*Nay mừng gặp Tam Kỳ Phổ Độ
Đưa người về cõi thọ đèn xuân
Phước Trời ban khắp gọi nhuần
Chúng sanh ba cõi vui mừng âu ca
Điều họa phước ngày qua đặng biết
Nỗi chưa tường những việc đêm nay
Hương lòng kính đốt thơm bay
Cúi đầu mong đức Cao Đài chứng tri
Cầu Kim Mẫu Điều Trì dạy bảo
Cầu Tam Tông Chơn giáo thọ truyền
Khắp cầu Phật Thánh Thần Tiên
Chỉ đường vạch lối con nguyện bước theo
Dù khó nhọc bao nhiêu gắng tới
Nguyện từ đây thọ giới tu trì
Ngày xưa những việc thị phi
Nay con dứt sạch dầu chi mưa hèm
Nguyện dầu dắt anh (chị) em sau trước
Nguyện cùng nhau giỏi bước theo Thầy
Nếu con quên hẳn lời này
Làm điều phạm giới xin Thầy phạt răn
Cầu Đại Đạo hóa hồng khắp cõi
Cầu chúng sanh thoát khỏi tai khiên
Cầu cho nước trị dân yên
Cha lành con thảo vẹn tuyền hiếu trung
Chồng công chánh thuận tùng phận vợ
Kết giải đồng ăn ở thương nhau
Chi lan bầu bạn tình sâu
Anh em bốn biển đồng bào khác chi?
Xin kính lạy Từ bi chiếu giám
Chốn sông mê thương cảm con khờ
Đưa sang chánh giác đến bờ
Thoát nơi bể khổ mong nhờ Ông Trên
Nguyện chung thủ giữ nền quốc đạo
Nguyện phổ thông đền báo ân dày
Thăm mừng phước hậu duyên may
Sáu muôn năm mới gặp ngày Thiên khai
Nam mô Thượng Đế Cao Đài!*

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Ngoài ra thời bấy giờ, để đôn đốc việc tu học của nhơn sanh, Hội Thánh còn phổ biến hai bài trường thiên song thất gọi là Nam phái giáo qui và Nữ phái giáo qui do hai ông Huỳnh ngọc Trác và Nguyễn hồng Phong biên soạn mà Đồng Tân đã học thuộc buổi thiếu thời:

*Buổi Hạ nguyên chơn truyền lạc lối
Mở Đạo Trời chỉ mối vô vi
Đặt bài Nam (Nữ) phái giáo qui
Khuyên đời răn chúng biết tùy tu thân
Người đã bước vào sân đạo đức
Phải hiểu thông kinh luật rẽ ràng
Một là cấm sự sát sanh
Dầu người dầu vật chẳng đành hại thân
Cấm lãng loan thương luân bại tục
Cấm trăng hoa dâm dục chơi bời
Cấm nghề buôn gái bán trai
Say sưa trộm cướp bạc bài rử ren.
Làm người phải nói năng tin thiết.
Cấm điều ngoa xảo quyết nhiều điều
Đó là giới cấm ngũ điều
Tu hành trước phải nghe theo lời này.
Hai là phận tôi ngay đờ báo
Phận quan thầy thương đạo tố dân
Cấm vì tài thế tế dân
Hiếp người hèn yếu mất phần lễ công...
Phận làm cha (mẹ) tề gia trọn đạo
Dạy trẻ con thuận thảo vẹn toàn
Phận con mộ tính thần khang
Anh em hòa thuận gia đàng kính vâng
Tình cốt nhục vui buồn chia sẻ
Điều dạy khôn lời lẽ dạy cùng
Tiền tài gia sản của chung
Chẳng nên tranh cạnh những phần hơn thua
Đạo chồng vợ cầm cân chế cái
Cấm cậy quyền ép phải ép không
Hèn sang cũng vẹn một lòng
Cấm dùng tham bủi phụ bồng đa đoan
Nghĩa bậu bạn kim loan thân thiết
Giúp đỡ nhau lúc ngặt khi nghèo
Nói lời cấm chớ dệt thù
Những khi vắng mặt những điều trái ngoa*

Đó ngũ luân ấy là vẹn vẽ
Còn ăn ngồi nhường kẻ tuổi cao
Câu thưa lời nói tiếng chào
Cấm điều vô lễ ra màu lá lối
Ba cúng kiến phải thời nghiêm chỉnh.
Chăm áo khăn tâm định trang hoàng
Nữ nam phân biệt rõ ràng
Nhỏ sau lớn trước trừ hàng Thiên phong
Vào Tịnh Thất giữ tròn bổn phận
Cấm nói năng lộn lẩn ồn ào
Cấm bàn tôn giáo thấp cao
Cấm bàn quốc sự những điều ngổ ngang
Cấm phải trái chớ cần tranh luận
Cấm vui cười giỡn trững cùng nhau
Cấm đừng tranh cạnh trước sau
Giữ gìn trật tự một màu nghiêm cung
Bốn nghề nghiệp sĩ nông công cổ
Nghề cấm đừng tạt đổ ghét ganh
Cấm nghề hại vật thương sanh
Mua giành bán giựt khoe mình chê ai
Cấm đong non đo già cân thiếu
Cấm sửa sang gian xảo dối đời
Cấm than ít vốn quá lời
Đồ hư vật hoại phỉnh người không hay
Thấy nghèo khó chớ dầy chớ dọa
Chớ khinh khi xỉ vả quá lời
Tật nguyên cấm chớ chê cười
Thừa nguy cấm chớ tổn người ích ta
Thấy phú quý chớ mà tư vị
Cấm đảng phe đua mị dõ nưng
Thấy người hư việc chớ mừng
Thấy người nên việc cũng đừng ghét ganh
Nhờ của chúng chớ đành trở mặt
Cấm thăm mutu gạt lặt giựt giành
Năm là cấm sự tụng tranh
Cấm đừng nhạo báng Tôn Linh trên đầu
Lời lỗ mắng mựa âu này nọ
Cấm trách Trời chửi gió mắng mưa
Cấm chê đạo khác thấp thừa
Cấm bàn tu giỏi tu hơn mọi người

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

*Mình có lỗi mình thời thống trách
Lỗi người đừng bực bạch bày phô
Việc riêng cấm chớ oán thù
Ra tay độc ác dụng mưu hại thầ
Kính hôm sớm nhứt tâm sùng bái
Cấm nửa đường phá giới khai trai
Nam (Nữ) quy Thánh huấn hẳn hời
Nhập môn phải giữ theo lời giáo quy.*

□ Văn tuần cửu - Tiểu tường và Đại tường

Về phần này trong Gia Lễ Thường Hành có ghi: Sau khi tống táng kể từ ngày chết, cử đủ chín (9) ngày làm một Cửu gọi là Đệ Nhất cửu. Đếm mãi như thế đủ 9 lần gọi là Đệ Cửu cửu còn gọi là chung cửu giáp tám mốt (81) ngày. Còn kể từ ngày Chung cửu đúng hai trăm (200) ngày thì làm lễ Tiểu tường, rồi từ Tiểu tường kể đúng ba trăm (300) ngày sau thì làm lễ Đại tường. Theo lời kinh tụng mỗi kỳ liên hệ, Đồng Tán được biết như sau: trong phần Phổ Độ, người tín hữu sau khi chết, linh hồn được hướng dẫn đến cõi Trung giới trong hai tuần cửu đầu để chịu sự phán xét công tội do Địa Tạng Vương Bồ Tát chủ trì. Nếu linh hồn còn nợ nần thế gian thì sẽ ở lại nơi cõi Diêm Phù, một cảnh giới vô hình trên mặt đất để chờ ngày chịu luân hồi trở lại thế gian. Trong khi linh hồn trả xong nợ trần và tạo nhiều âm chất thì được hướng dẫn lên cõi Đệ nhứt Cửu Trùng Thiên và tiến hành tuần tự cho đến Đệ thất Cửu Trùng Thiên vào tuần chung cửu tức là đúng 81 ngày sau khi chết. Từ đây sau 200 ngày kế tiếp đến Tiểu tường, linh hồn được hướng dẫn đến Đệ bát Cửu Trùng Thiên và cuối cùng 300 ngày sau đến Đệ cửu Cửu Trùng Thiên là cõi Định Châu tức là Cự Vị, bái yết Đức Thượng Đế trong cõi Vĩnh hằng mà thế gian gọi là đắc thành cự vị của người tu theo nghĩa này... Trong khi đó gia đình cử hành lễ giỗ hằng năm thường trước ngày chết một ngày - cũng có nghĩa là cúng khi còn sống - theo tục truyền từ nghìn xưa tại Việt Nam. Các bài tụng niệm khác hẳn trong kinh Tận Độ ngày nay do Tòa Thánh Tây Ninh ấn hành. Sở dĩ như thế vì các kinh luật miền Trung thời ấy chịu ảnh hưởng lớn từ Minh Sư mà ra.

11.8 NGÀY RẪM THÁNG BẢY KỶ MÃO - THÀNH LẬP QUYỀN HỘI THÁNH TRUNG KỶ VỚI TỔNG LÝ TRẦN HUNG ĐẠO - HIỆP LÝ TRẦN NGUYỄN CHẤT (XỬ LÝ THƯỜNG VỤ)

Căn cứ theo những bài Thánh ngôn trên đây, ngày 15/7 Kỷ Mão là ngày thành lập Quyền Hội Thánh Trung kỳ, dưới sự lãnh đạo trực tiếp của Tổng Lý Trần Hưng Đạo Đại Vương. Theo lời một nhân chứng đạo hữu thời ấy là ông Trần ngọc Liên, một đạo hữu gốc Từ Quang, thì chính nhân dịp này, trong khi

Đông Tân

tình hình nghiêm ngặt do lệnh của Pháp ban ra ngăn cấm sự tụ họp, nhất là sự đi lại bị hạn chế, anh đã được ông Giáo Hữu Đán nhờ tìm cách về làng Đa Hòa mang cho được cây kiếm của cụ Phủ Hiến để cụ dùng trong dịp ấy.

Ông Trần nguyên Chất

Công việc thiên nan vạn nan nhưng anh vẫn thi hành kết quả để đem cây kiếm về cho cụ Phủ Hiến đang ở Trung Thành Thánh Thất. Trong dịp này, anh có gặp mấy người đạo hữu trong phái đoàn ở Nam kỳ ra dự hội, người mà anh còn nhớ khi gặp là anh Ba Lực.

Hiện không còn ai để xác nhận sự việc này, nhưng câu chuyện anh Liễn kể trên không phải là không có, còn việc sử dụng cây kiếm của một quan phủ hồi hưu vào lúc này có ý nghĩa gì thì soạn giả cũng đang tìm hiểu. Cũng theo anh Liễn thì đại hội diễn tiến trong ba ngày mới giải tán.

❑ Đức Tổng Lý phân công các chức việc Hội Thánh

Bài Thánh ngôn sau đây cho biết Tổng Lý Trần Hưng Đạo mới nhậm chức, hôm nay mới thật sự bắt tay vào việc tổ chức ở thượng tầng mặc dù trước đây Ngài đã chủ trương nhiều công việc ở hạ tầng như đã nói trên.

Trung Thành Thánh Thất đêm mùng 1 tháng 10 Kỷ Mão (11/11/1939):

"Tổng Lý Trần Hưng Đạo Đại Vương

"Chào chư Hướng đạo, toàn thể nam nữ lưỡng ban, Hướng đạo về đủ mặt phục lệnh há! Công việc hành trình Lão khen cho ba hiền biết cách sắp đặt đó. Vậy từ đây, Hướng đạo nên chia mỗi người một phận sự mà tạm thời hành sự, chớ Hướng đạo cũng biết rằng mỗi việc chỉ bước đầu tiên là gian nan lao khổ, mà gian nan lao khổ đó mình không tròn nhiệm vụ thì để lại cho ai?"

Hôm nay chưa nói đến việc Hội Thánh, dù cho Lão có dạy thì chắc Hướng đạo một phận sự há? Vậy có Hướng đạo nào từ chối không? Bạch.... À, vậy tốt lắm!

Phần Lão chưởng quản Nội vụ. Văn phòng có một Tổng Thư ký, bây giờ Lão cậy Công, vậy hiền đệ rán làm việc cùng Lão một thời gian, chứ hiện nay hiền đệ bên Nam tẩu Bắc cũng chưa ích gì đâu!

Ngoại giao văn phòng. Khai tạm thời hành sự. Có một thư ký. Thư ký đó giao hiền đệ lựa lấy một người. Hiền Hiệp Lý vắng mặt, phòng một nỗi già cả bệnh hoạn không đủ sức làm việc. Lão cho Hiệp Lý thông thả hơn các hiền. Vậy thì Chấn tạm quyền chủ tọa nơi này, không được vắng mặt lúc nào, chờ lệnh Lão mới được thay đổi.

Trác! Lão dòm lại Liên Đoàn nữ phái các nơi xiêu đổ quá nhiều. Vậy Lão giao cho hiền là phải chấn chỉnh lại nghĩa là bài của tòa soạn phải chấm cho kỹ, càng lựa bài nào phù hợp mà tóm chơn lý cho đầy đủ lo gởi về. Vậy hiền nhớ... Sơ! Lão giao cho hiền lo điều đình các nơi, nếu nơi nào xảy ra việc gì thì hiền được phép đến Hội đồng cùng ban Cai quản thất đó tùy phương tiện giải quyết, nếu không xong thì thượng tờ về Hội Thánh chờ ngày phân xử.

Còn Hiệp Thiên Đài thì đã lắm lúc dạy bảo các hiền rồi. Vì sự bất thường xảy ra nhiều việc ấy cũng tại các hiền không tùy thời, vì thế đó nên mới thất bại, rồi bây giờ lại chia nhau kể nơi này người nơi khác. Xin lệnh Lão cũng không ép mà phải biết rằng phận sự làm trai phải tính thế nào? Đó là đủ. Còn phò loan Bi Diêu, chúng nó còn nhỏ sức yếu, làm việc quá nhiều. Vậy Lão cho chúng nó được dưỡng bệnh tại Trung Thành một thời gian. Vậy Hướng đạo phải tuân lệnh. Còn gì Trác bạch... Thôi. Điều đó tự liệu được không?

À! Nội vụ, Công khá chép kinh luật cho gấp gấp giao cho Chí. Ngày nào Chí định khởi hành phải lập đàn. Có Thần kỳ Việt Nam lại dạy Công cho Chí rõ nghe! (Mặt nghiêm)

Còn đại biểu các nơi về không đủ mặt. Tuy vậy chớ Lão cũng dạy luôn thế. Các đại biểu! Chư hiền đã về đây thì Lão ban ơn cho mà khá về nói lại cùng Thất mình, ban Cai quản nhơn sanh nam nữ, ngày Lão định lập Hội Thánh mà coi lại thì hiện nay các đại biểu cũng dư rõ. Hội Thánh khiếm khuyết trăm phần, nào tài chánh, nào nhân tài, thế thì làm sao mà làm việc? Còn ban Cai quản nơi đây

Đông Tân

Lão cũng khen cho mà nhứt là phải đồng tâm hiệp lực mới thành sự. Thôi cho lui.

Còn lại Hướng đạo. Lão dạy thêm về sự lập ban Cai quản mỗi nơi ít nữa cho dặng 150 tín đồ phải có những người giữ giới tình nghiêm, đạo lý thông suốt thì cứ lên hành sự. Chớ sao Lão coi chư hiền đặt ban Cai quản nhiều nơi chưa vừa lòng Lão và kỳ trung có kẻ quá tệ...! Mỗi hiền đã có phận sự rồi phải làm sao cho hoàn toàn, chẳng nên lộn xộn nhiều việc mà không xong đó!

Khai! Ngày đi phải đề phòng vì có thám tử theo, hiểu chưa? Tại Linh Bửu, chư hiền lúc nào làm việc một cách vén khéo, chớ rủi ro một tí gì là nhà chức trách buộc tội chư hiền lập hội kín đó nghe! Đem thanh thủy dây Lão ban ơn cho chư hiền. Thôi Lão chào. Lui."

Như vậy cho đến nay, cơ đạo miền Trung đã thành hình tại tỉnh Quảng Nam một cơ chế gọi là Quyền Hội Thánh Trung kỳ, có luật pháp riêng, có kinh điển riêng. Hội Thánh gồm một ban Cửu viện với chức vụ phân nhiệm như sau:

Tổng Lý: Trần Hưng Đạo Đại Vương

Hiệp Lý: Trần nguyên Chất

Nội viện: Tổng Lý kiêm nhiệm

Ngoại viện: Nguyễn quang Châu

Học viện: Huỳnh ngọc Trác

Hòa viện: Nguyễn Đán...

Số tín đồ cho đến nay có thể tạm tính là: một Thánh Thất trung bình trên dưới 250 người. Với số 10 Thánh sở hiện tại các phủ huyện Quảng Nam, thì số tín đồ có thể tính được phỏng định khoảng 2500 người.

❑ **Sự giáo dục nhơn sanh**

Mặc dù tình hình chính trị có phần gò bó trong cơ chế nhà đạo, một mặt các Hướng đạo bị mật thám theo dõi, một mặt tín đồ bị ngăn cấm sự đi lại, nhưng sự giáo dục nhơn sanh vẫn không thiếu sót mà có phần chu chí, đã hun đúc tinh thần người tín đồ miền Trung lúc bấy giờ không ít.

Ta hãy nghe các lời dạy như sau đây, tưởng không có bài học nào ở thế gian có thể sánh kịp lúc bấy giờ:

Dạy chung Hội Thánh và nhơn sanh trước hiện tình cơ đạo:

"15 tháng 3 Kỷ Mão,

"Trần Hưng Đạo Đại Vương

Thi

Nỗi khổ nào ai chẳng nỡ nùng,

Cơ Trời khôn để há ngời trông?

Con thuyền tế độ cơn giông tố

Thủy thủ cùng nhau quyết một lòng!

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

"Hỡi chư hành sự! Lấn thân trên đường chông gai, gập ghềnh mưa dông nắng hạ, bên vai nặng gánh Đạo Trời, nặng lòng non sanh, nặng tình non nước, nặng nợ tu mi, bước thế đồ càng bước tới càng đắng cay, càng trông vào càng chán nản!

Hỡi ôi! Bả lợi danh, mồi phú quý khéo câu khéo nhử khéo thử khéo thách, khéo gạt gẫm phỉnh phờ, khéo trêu ghẹo khách tu mi, nam tử nghĩ mà xem nòng nã tâm can, kết liễu bao nhiêu nông nổi của cuộc đời chà xát trở nên khối nhiệt thành. Thôi, thôi! Chả phải nhiều lời! Dù phải cơn sóng dập gió dồi, thuyền tế độ vẫn lưu hành trong bể khổ, tay lãnh tụ phải bươn trôi tới, phải hết dạ hy sinh mới mong người đạo đức kết cuộc ở bước tương lai trên trang thanh sử! Ngày giờ này, ta sẽ không gằn gũ như mấy lúc, phải thừa hành lo liệu lấy nghe!

Thi

Đau lòng muốn nói nói còn e
E nổi non sanh chẳng đặt dè,
Dè đặt rán vun cây đạo đức
Chờ ngày thành đạo đến kìa nghe!

Bài

Nghe ta dặn mấy lời tâm sự
Đấng tu mi anh tử trên đời,
Hiên ngang đạp đất đội trời,
Bút nghiêng cung kiếm vẽ vôi non sông!
Ta cũng người đứng trong thổ võ
Ta cũng người máu đỏ đầu đen
Cũng thân cũng mặc cũng ăn
Cũng gan óc Thánh, cũng cần kiếp Thần!
Bốn ngàn năm mấy lần dày đọa
Lửa lợi danh đốt cả tâm hồn
Không hồn còn có gì khôn
Không khôn tánh mạng vùi chôn đã đành!
Vạn dặm trường vắng tanh lạc ngựa
Bốn phương trời bùng lửa chiến tranh
Biết chẳng tìm lối tu hành
Con đường hạnh phúc còn dành dân Nam!
Đem đạo đức lại làm quốc túy
Dục tình thần phấn khí dân tâm!
Đành dui, đành điếc, đành câm
Vùi tam muội hỏa đốt tâm hồn nồng.

Cứu nhân loại đang trong bể khổ
Đưa Đạo Trời đến chỗ tự do
Ví dù phải bước cam go
Sống cho nở mặt, thác cho ngoan hồn!
Đừng nâng đỡ bợ tôn hoàn cảnh
Đừng dễ vui kiêu hãnh lòng ma.
Biết đâu trong chánh có tà
Trong tà có chánh ai mà biết đâu!
Đời cái đời bể dâu thay đổi
Thân xót thân chìm nổi linh đình
Túi tham vẩn máu công bình
Sống cường quyền đập đổ thành công tâm!
Hạnh phúc gì mà tầm hạnh phúc?
Công lý gì nổi khúc oan ương?
Nỡ âu kẻ khóc người mừng
Trò đời khuyên khách thôi đừng ghé chân!
Lời tâm huyết cạn phân mấy khúc,
Khá gìn lòng trong lúc phong ba,
Bên vai nặng gánh Đạo nhà
Nặng lòng Hướng đạo nặng là hơn sanh!
Các hành sự đã đành đặt lại,
Khá thừa hành đừng ngại ngàn chi!
Ở trong thời thế khuynh nguy,
Giờ này không liệu mong gì ngày sau?
Mỗi Thánh Thất chia nhau phận sự,
Phải coi chừng trật tự cho nghiêm,
Lễ Sanh, Thư ký cần chuyên
Cần chuyên Thủ bổn giúp thêm tinh thần
Phản Thủ bổn nặng phần tài chánh
Lo sẵn sàng cứu cánh mọi nơi
Phải ngăn hẻo lánh ma đời
Phản Trị sự rón vẽ vờ nỡ lưu!
Thông tin phải cần ưu phận sự
Việc đã giao phải giữ gìn xong.
Các người ai nấy dốc lòng
Là người tin cậy ta hồng tương lai!
Trong Thánh Thất còn ai đáng vẻ
Đáng thương cho những kẻ hiểu lầm
Tu hành cốt ở nơi tâm
Riêng gì hành sự mà âm thầm phiến!

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Ban Cai quản tạm yên một lúc
Đợi ngày nào Thánh Thất công khai
Chọn thêm nhiều kẻ anh tài
Thì hành phận sự như ngày trước kia!

Trước kia Từ Phụ dặn đôi lần,
Chí dốc thương đời quyết xả thân!
Thân đã không còn vương vấn tục
Mới mong chiếm vị Thánh Tiên Thần!

Thần chung đánh thức khách Nam bang!
Chất, Trác, Sơ, Khai, Chí vững vàng
Cầu, Luyện mấy năm **Công Lý** đáng,
Long phi Hồ phục dựng bình an!"

• **Đánh thức hồn người**

"**Trần Hưng Đạo Đại Vương** chào chư liệt vị!

.....

Tiếng khóc đêm đông thấu giạt mình
Họa trần thế giới ngấm mà kinh!
Đạo đời hai nẻo chia đôi ngã
Nhân loại hay chăng nổi bất bình?

Tay Tạo Hóa dày công ung đúc
Cỗ dinh hoàn ra cuộc trò chơi,
Nấu nung chi cái loài người
Cho thêm chộc nước khuấy trời lắng xăng?
Có thân phải lo ăn lo mặc
Vì thân mà sinh ghét sinh thương
Có thân thân phải đoạn trường
Vì thân cam chịu trăm đường lao lung!
Nhưng thân đã đứng trong Vũ trụ
Nợ non sông chừ phú cho ai?
Oằn oằn nặng trĩu hai vai
Trả xong cái nợ râu mày cho xong!
Đời phải lúc Tây Đông quyết liệt
Đời phải cơn chém giết lẫn nhau!
Nước non thay dạng đổi màu
Người đau ta há chẳng đau đến cùng?

Cuộc chiến tranh nổ bùng năm cõi
Sóng bất bình sóng dậy mười phương!
Chông gai để bước lên đường,
Kiếm cung hồ thử can trường nấu nung
Quyết tranh đấu cho cùng phần đấu
Đoạt huyền công cho thấu hóa công!
Tấn tuồng xương núi máu sông
Rời ra cỏ loáng đồng không không người!
Nào oai thế ghen trời trách đất
Nào trí mưu đổi vật thay người
Mảnh thân mài miệt trong đời
Rời ra cũng một trận cười mà thôi!
Miếng chung đỉnh xui người nô lệ
Phẩm nhơn luân vì thế rã rời,
Không phương giáo dục cho đời
Quốc gia dân tộc tôi bởi phong nghi!
Vận nước đã suy vì tan tác
Hồn dân còn trụ lạc tả tôi
Phải cơn nước lửa bởi bởi
Cam lồ rưới khắp Đạo Trời mở tung!
Chuông khử ám giống rung inh ỏi
Trống truy hồn kêu gọi rền vang!
Đưa tay dắt khách lên đàng,
Tuốt gươm dút sạch cái màn vô minh!
Cho mình biết thân mình nghiệt khổ
Cho đời hay đời chỗ hí trường
Không còn ghét chảnh còn thương
Nhân sanh đã bước lên đường tự do
Người sống chung trong lò Tạo Hóa
Đời hưởng chung trên đóa Thiên luân,
Tâm không, muôn vật đều không
Chung nhau hưởng phúc đại đồng nơi nơi!
Dưới chế độ hết người nô lệ
Ngoài dã lâm không kể quan cô,
Mệnh mông bốn bể năm hồ
Trời là chủ tử, cơ đồ là dân!
Trước tất phải bảo thân nhân loại
Sau tìm phương kêu gọi quốc dân
Quốc dân ung đúc tinh thần
Tinh thần tráng kiện thể thân điều hòa.

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Nhưng than ôi! Đời đà cay nghiệt,
Hỡi than ôi! Đời thiệt dở dang
Mãi mê trong cuộc dinh hoàn
Say sưa trong giấc mộng vàng thì thôi
Đánh thức dậy thức rời ngơ ngẩn
Kêu hồn về hồn vẫn mê man
Tùng phen tiếng thở tiếng than
Tiếng cười tiếng khóc tiếng bàn tiếng khuyên!
Nền Chánh đạo thất điên bát đảo
Mười mấy năm kẻ tảo người tàn
Xui niềm chi phái phân vân,
Ai toan đồ bá, ai tăng định vương?
Vì vương bá gây trường chinh chiến
Vì định đồ gây chuyện cạnh tranh
Gương treo trước mắt rành rành,
Ai còn rước giặc vào thành làm chi?
Đạo phải lúc khuynh nguy nhiều nổi
Đời gặp cơn thay đổi lắm chiều
Cậy ai sớm tối dắt dìu
Phát cờ dục trống hầu kêu nhau cùng!
Xướng rít cổ, xướng không ai họa
Kêu hao hơi, kêu chả người ơ!
Muốn lên lên hỏi thăm Trời:
Việt Nam há lại không người vĩ nhân?
Kìa cảm tú giang san một khoảnh,
Kìa danh lam thắng cảnh ba kỳ,
Sơn hà anh khí phương phi
Đất linh há đức người gì không linh?
Ngũ Phụng lãnh, phụng trình đơn quyện,
Cửu Long giang, long biến hồng vân!
Nam phương xưa cũng Thánh Thần,
Anh hào nay há trong trần không ai?
Sông Nhị Hà nước xoay cuồn cuộn,
Núi Tản Viên mây cuốn từng từng,
Ngũ Hành Sơn vẽ Thiên công,
Bắc Trung à cũng giống giòng Nam ta!
Bức phong cảnh xem qua vài đoạn,
Ngắm non sông mà ngán như tình
Hồn dân dân hỡi có linh
Thương đời giúp đạo, quên mình hỡi ai?

Dù cho gái hay trai cũng vậy,
Tâm thương đời, tâm ấy vẫn chung,
Mây râu đắp vẻ non sông,
Phấn son tô điểm sắt đồng nấu nung!
Toan lập bể gọi hồn Tinh Vệ,
Tính đời non lập chí Ngu Công,
Muốn cho thế giới đại đồng,
Thấy đều một dạ đắp trồng cho xinh!
Mưu cái cuộc hòa bình thế giới,
Thấy không còn chia mỗi chia mảnh.
Qui nguyên Đại Đạo ngày thành,
Đại Đồng tôn giáo mở tranh thanh bình!
Này này ai hỏi chúng sanh?!"

- **Kêu gọi thanh niên**

Nam Trung Hòa Thất, đêm 15/7 Kỷ Mão

"**Bạch Phụng Đồng Tử** chào chư Hiền huynh, Hiền hữu!"

Thi

Đời đạo hai vai gánh nặng oằn,
Đường dài sao khỏi trở cùng ngăn?
Mây xanh chi sá cơn giông tố,
Mắt sáng ngại gì lúc chớp giăng?
Khí phách hùng anh xung bốn cõi,
Tâm hồn quân tử vững năm hằng!
Sơn hà gánh nợ chung nam nữ,
Dầu trí dầu ngu cũng trọng phần!

Vừa lúc lệnh đàn Ôn Trên tạm bế, cũng vừa may tôi đắc lệnh đức Tổng Lý giáng đàn, nhắc nhở cho các bạn Thanh niên một lời **Hoán Tinh Thanh Niên Hồn** dặng đánh thức các thanh niên tôn giáo còn đang mơ màng trong giấc điệp trong lúc đêm trường của trời đông quạnh quẽ, giữa lúc bước đạo éo le, non tâm lãnh đạm, kẻ nhân tài còn khiếm khuyết, người tin đạo chưa hết dạ hy sinh, khỏi đâu người ngoại cuộc phê bình, kẻ bàng quan nhắm luận cho nhà đạo Tam Kỳ đã tro tàn khói lạnh, chùa bế thất niêm, anh tù em tội. Cơ hội này nhờ nơi nghị lực các bạn thanh niên nội trụ tinh thần, nấu nung khí phách mới mong khỏi trôi theo trào lưu ác động!

Này các thanh niên ôi! Kìa giòng nước sông Cửu long cứ chảy mãi không ngơi nghỉ chút nào, chẳng hạn ngày đêm, kìa chòm cây cổ thụ cần cỗi khô khan nơi dãy núi Trường Sơn thiết khó mong nảy mầm chồi mọc nhánh xanh tươi

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

như ngày xuân của nó trước kia! Kia bày kiến tha mồi, chòm ong lấy mật, trâu kéo cày, ngựa đẩy xe, chim làm tổ, quanh năm suốt tháng không một lúc nào nghỉ, không một phút nào ngơi. Kia vàng Thái dương mọc phương Đông quanh vòng thiên địa giang san đến phương Tây rồi lặn khuất, hết ngày nọ đến ngày kia cũng mãi lo tròn bốn phận chiếu ánh sáng cho loài người! Ôi! Thời gian thấm thoát, bóng quan âm nhật thúc bên mình, hết giờ qua đến ngày qua rồi tháng qua mãi mãi cứ trôi theo thời tiết, lăm lăm trên bờ Thiên diễn, cảm xúc những quang cảnh trước mắt mà xốn xang cho các bạn xanh mây:

Trắng răng bao thuở da mồi,
Hoa râu mái tóc thôi rồi tuổi xuân!

Ngọn gió hắt hiu, cảnh trời đông lạnh thấu xương lòng, rồi các bạn cũng kích thích đến thần kinh mà hồi tưởng lại cái ngày xuân mát mẻ, khí hậu ôn hòa, trăm hoa đua nở, muôn tia ngàn hồng!

Các bạn ôi! Vì thấy sơn hà cây cỏ động vật côn trùng bò hay máy cưa cũng đều tận tụy với phận sự mình, nghĩ giựt mình không hề giải đãi mà hôm nay có mấy lời **Hoán Tinh Thanh Niên Hồn** để làm cái thuốc mà đo con đường đời niên thiếu từ thuở bắt tay vào việc hạ thủ công phu cho đến đầu con đường là mục đích tới chung của con người hiệp nghĩa:

Đời người có mấy lúc xuân,
Thôi rồi xuân quá nửa chừng kiếp sinh!

Thế thì ngày xuân của con người, tuổi xuân của các bạn đây là thời kỳ thanh niên, tuổi trẻ đường xa, khí lực mãnh cường, tâm hồn trong sạch là cái thời kỳ phấn đấu để công đền nợ trả của các bạn đây. Ôi! Cái giờ phút quý báu vàng ngọc này mà nó chẳng thêm chờ ta, đợi ta, thì âu là ta phải cùng nó cùng bước cùng làm việc, cùng hy sinh cho thiên chức đặt mình trên đường công nghĩa. Càng bước rồi ta càng trông chung quanh ta, nào kẻ lữ hành trên thế lộ, nay chợ Bắc, mai bến Nam, sớm gánh bầu, chiều gánh gạo, nước mắt lẫn mồ hôi mà vẫn cứ vui, cứ tiến bước! Nào thợ thuyền tấp nập trong xưởng máy, hy sinh cả năng lực, cả trí óc mà chẳng chút tư kiêu, tận tụy phụng sự cho nghệ thuật mình, nào kẻ nông phu đang vất vả cấy cày bạn với con trâu, đàn chim mà vẫn vui tay nắm bắp cày thần nhiên không hề thối bước; nào kẻ cầm bút thì vắt hết não cân lo tính toán sắp đặt tận lực nhọc nhằn, tiêu trí hao tâm vì phận sự, đem hết sở năng ra cống hiến cho nhân quần xã hội. Trước mắt ta cảnh tượng tưng bừng náo nhiệt đó, ai ai cũng các tận sở năng, rồi mới được thu sở nhu, chớ nào có ai ngồi không mà chờ cao lương mỹ vị, đã sung sướng rất mực mà còn đòi kẻ hạ người hầu nữa đâu, ai ai cũng tự nhận mình là một phận sự trên đời là lợi khí chung cho xã hội!

Thế mà tình trạng hiện nay, phong trào văn minh Âu Mỹ diễn ra, ngày đêm tiếng bom không ngớt nổ, ngọn giáo chẳng rời tay, song ác cảm bốn biển lầy lừng, khói bất bình mười phương ngút tỏa! Bao nhiêu giả văn minh, bao nhiêu

Đông Tân

lòng tư dục, thù vợ oán cha, chất chứa nhẫn nạy, đã đem ra quyết liệt một trận sinh tồn, mạnh được yếu thua, khôn nhờ đại chịu, người đối với người ra đời chiếm đoạt quyền lợi nhau ghê tởm thế, dù cho ác thú độc xà rắn là loài hung bạo man di, nhưng địch dành là giống dã man cũng chưa đối đãi nhau như thế, chà xát nhau đến thế! Té ra trên quả đất này chỉ mãi mãi chém giết nhau, biết làm sao chừ đây?!

Hỡi ai là kẻ mày xanh mắt sáng, khí lực sung cường, hy vọng xa xăm, bão phụ lớn lao, đường dài gánh nặng, mau phải ra tay tháo củi sổ lồng, phát cờ dục trống, khua vang chuông cảnh tỉnh khắp ba ngàn thế giới cùng là tứ đại bộ châu để đánh thức hồn người đang say đắm chốn bần như thiên lương vùi dập:

Ngang tàng bảy thước thân sanh,
Gặp cơn đổ nước xiêu thành phải sao?!

Giờ, thanh niên tôn giáo phải tiến hẳn theo hai kế hoạch sau đây để làm chỗ hướng đạo trong lúc trào lưu lôi cuốn vàng trắng phân vân, họa chăng mới đủ nghị lực tinh thần giữa lúc tục đối phong đời gai rào cây láp:

- Một là bảo tồn tư đức
- Hai là hoạt động sinh tài

Bảo tồn tư đức thì phải hoạt động theo lời Thầy Mạnh: giàu sang không nhiễm, nghèo hèn không thay, uy quyền không khiếp, chỉ một lòng phụng sự theo danh dự và nhân phẩm làm người mà phải tự trọng lấy mình mới khởi trôi theo giòng trào lưu tuồng giả văn minh quyến rũ.

Hoạt động sinh tài thì phải siêng năng cần lao kiệm ước, hoặc làm việc công hoặc việc tư, chung lưng đấu cật mà lo công nghĩa công lợi mà đừng tìm cách nẩy nở tài chánh, giúp Hội Thánh trong lúc bá bang vạn sự kịp tiến hành.

Thế là tư đức đã vững vàng như sắt đá tượng đồng thì sinh tài mới khởi mời trực lợi đồ danh. Có hoạt động sanh tài mới khởi mắc vào vòng chán đời bỏ việc, tiêu cực vô bổ!

Thi bài

Lời tâm huyết chạm lòng thiết thạch,
Nhấn cùng ai là khách thanh niên!
Áu thơ nặng nợ bút nghiên
Nổi cơn nổi áo thung huyền nhọc nhằn!
Nổi thầy bạn tập rèn ung đức
Nổi gia đình giáo dục sớm hôm,
Những mong tài đức phi phạm
Đảm đương trách nhiệm cho kham cho tròn.
Giữa thời cuộc nước non hiu quạnh,
Đời thanh niên khôn tránh khổ nàn,

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Học đường là bước gian nan
Phải cơn đau khổ thử gan anh hùng!
Địa Trung Hải di đùng sóng vỗ,
Thái Bình Dương mây lối ánh hồng,
Đạo Trời truyền khắp Tây Đông,
Ai người hiệp sĩ lướt xông độ đời?
Trông thế sự toi bời tan rã
Đoái đồng bào khó tả nên câu
Tinh thần truy lạc hằng lâu
Vì mê vật chất thành sầu càng cao!
Giữa thời cuộc phong trào cuồn cuộn
Khách mày râu nữ luống ngời coi?
Tấn tuồng diệt chủng ló mờ
Ai ra cứu vớt giống nòi trầm luân?
Truy nguyên bệnh vì chưng tập quán
Vì thói hư làm loạn dân lành,
Nỗi vì học thuyết cạnh tranh
Nỗi vì chuyên chế nảy sanh cường quyền!
Nỗi chủng tộc chia riêng sắc giống,
Nỗi liệt cường mạnh sống yếu thua
Than ôi! Cẩn bệnh khôn ngừa,
Nên tuồng giết lẫn sớm trưa diễn hoài!
Cuộc dâu bể đổi thay sớm tối
Biết nhờ ai phá núi bắt cầu?
Mây đâu vang tiếng trống lâu
Tam Kỳ Phổ Độ năm châu quảng truyền!
Người nghĩa sĩ hữu duyên gặp hội
Kẻ thanh niên đường lối rẽ rành,
Ngang tàng bảy thước thân sanh,
Thanh niên gánh nặng nhọc nhằn đừng than!
Chí những bước dọc ngang bốn bể
Lòng những toan cứu tộ di truyền
Phải cơn đời đạo chinh nghiêng
Dãi dầu sương tuyết há phiền nhọc thân?
Dù gặp cảnh phú bần quý tiện
Dù gặp cơn tai biến cũng thường,
Lắm đầu bao quản thân lơ
Gìn lòng thanh bạch noi gương Thánh Hiền.
Trừ kế hoạch đừng thiên đừng chấp
Định phương châm chớ tốc đừng trì

Trước lo cách vật trí tri
Chánh tâm thành ý phòng khi trị bình!
Tư đức trọn gia đình vững mối
Quốc gia thành xã hội an bình
Trời chiều bóng ác xế chinh
Lương tâm canh cải, như tình éo le!
Thanh niên phải đặt dè cho lắm,
Bước đường dài phải ngắm cho xa,
Thử xem trình độ dân ta
Trước lo đạo đức an hòa dưới trên!
Đạo đức đủ là nền tảng đó,
Nhà đại đồng nào khó dựng đâu?
Quảng truyền Úc Mỹ Phi Âu
Đồng bào vạn quốc năm châu một nhà.
Ai ai cũng thờ Cha Thượng Đế,
Người người đều đồ đệ Tiên Ông
Khắp cùng Nam Bắc Tây Đông
Không giàu không khó cũng không sang hèn,
Đã không kể đua chen lấn lướt,
Lại không tưởng mạnh được yếu thua
Không còn trộm cướp tranh đua
Cửa ngoài không đóng, gió mưa điều hòa!
Hồi tưởng lại thiết tha tha thiết,
Đoạn tâm trường ai biết cho chăng?
Tiền đồ còn lắm trở ngại
Mắt xanh soi thấu trắng đen mới tài!
Kìa Khổng Tử lạc loài Trần Thái,
Nọ Nhan Tăng nhịn đói theo Thầy
Có đâu nhẹ gót thang mây
Đã toan vênh mặt nguyệt mây hiếp dân?!Nóng lòng phải phân trần cặn kẽ,
Muốn làm thính khôn để làm thính
Vì đâu nổi sóng bất bình,
Vì đâu trên dưới hết tình tương thân?
Nước trụ lạc bần dân hữu trách
Bớ này ai là khách thương đời?
Dù nhau kẻ chống người bơi
Đáng tay thủy thủ độ đời tam ngươn!
Hỡi các đảng như như quân tử
Gặp phải thời do dự nữa chi?

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Thời gian lững thững trôi đi,
Khó mong cơ hội thời kỳ độ dân.
Hãy ra mặt cầm cân công lý
Biện phân rành phi thị ngụy chơn,
Nào ai ẩn dật thâm sơn
Độ người trước đã, luyện đơn mối thành!
Gánh nợ nước đàn anh lo trước
Dân khôn nhờ người bước đầu tiên
Trọng phần là đám thanh niên
Dù nam dù nữ chẳng riêng ai nào?
Vui trước cảnh thiên lao vạn khổ
Lượng thanh niên đại độ khoan hồng
Tung hoành bể Bắc non Đông
Đội trời đạp đất lướt xông dậm ngàn!
Lấy khí phách phá tan ác tập
Đem tài năng bồi đắp sơn hà
Gia đình xong phận tề gia
Giang san đáng mặt tài ba siêu quần!
Tánh cương trực phá vòng mây tối
Lượng công bình xoay đổi trào lưu
Dưỡng thành đạo đức cho người
Màng chi góc bể ven trời xa xăm?
Thất bại để rèn tâm chiến sĩ
Gian lao nhiều nung chí anh hùng,
Thanh niên là tuổi vẫy vùng
Phá tan ác tặc mở tung củi lòng...
Dù thất bại thành công định mạng
Hạ thu rồi chớ ngán mà lời!
Thất thành xin phó mạng Trời
Bền tâm kiên chí chiều mới ắt thành!
Trối thầy kẻ đồ danh trục lợi,
Mặc dù ai sớm tối cúi lòn
Lòng đen mà miệng tợ son
Góm thay mật ngọt vì ngon hại ruồi!
Thanh niên chớ dễ dui mà lọt,
Thanh niên đừng ức đạt mà sai
Đừng vì nhảm luận chê bai
Dở dang sự nghiệp lạc phai tác thành!

Thôi. Chào chư hiền huynh hiền hữu, vì phò loan yếu điển, chào các hiền, các bạn, xin lui!"

• **Lời dạy Nữ phái**

"Trung Trắc Thánh Nương, chào chư Hướng đạo cùng các hiền muội

.....

Thi

*Đau đớn thay cho kiếp má hồng
Mối sầu canh cánh suốt đêm đông!
Nước non lạt lẽo màu sơn phấn,
Tủ phận nghìn năm thẹn giống giòng!*

Bài

*Sóng ác cảm gập ghềnh bể khổ,
Gió văn minh đập đổ loài người,
Chiếc thân đứng giữa khoảng trời
Liều bề phận gái cũng người như ai!
Sánh với đảng mày râu nam tử
Cũng là trang liệt nữ trăm anh,
Trai ngoài đắp lũy xây thành,
Gái trong chấp chưởng gia đình một tay!
Hỡi chị em có hay chăng nhỉ?
Này chị em có nghĩ cho cùng
Trong lò Tào Hóa nấu nung
Chị em bốn biển cũng đồng chị em!
Thân đã khổ đời thêm nỗi khổ
Hồn có linh điều độ sanh linh
Năm châu đương cuộc bất bình
Giật mình tự hỏi thử mình ra sao?
Sinh giữa cuộc phong trào chinh chiến
Lạc trong đời dâu biển đổi thay,
Hồn người đương lúc mê say
Đỉnh chung một miếng chia tay nhau cùng!
Thương ghét nhau vì nông nổi ấy,
Chém giết nhau vì bấy nhiêu mà,
Mà lòng sao chẳng thiết tha
Cùng nhau cấu xé nghĩ mà gớm ghê!
Trong gia đạo trăm bề khổ khắc
Ngoài giang san bốn mặt ngổ ngang.
Quốc phong luân lý điều tàn
Gái thì nữ đảng, trai đàn nam du!*

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Ai là kẻ Thần mưu Thánh trí
Ai là người vong kỷ duy tha?
Phong trần dày dạn phong ba
Làm cho rõ mặt gái nhà Nam lên?
Hỡi chị em, chị em tỉnh dậy,
Dậy mà coi, coi lại nước non,
Cùng ai tô phấn điểm son
Phấn son tô điểm nước non khoe màu!
Chất bồ liễu càng cao phẩm giá
Gái thuyền duyên đáng giá nữ trung
Trời Nam anh khí kiêu hùng
Sơn hà dệt gấm non sông tươi màu.
Hỡi chị em xem sau ngó trước,
Trước là ai, sau được ai không?
Gái kia dệt gấm cứu chồng
Kìa Tô Huệ cũng trong vòng khuê môn!
Gái Hậu Phi đức tròn bốn bể
Nghiep nhà Châu nhờ thế trị an
Đừng cho quần vận yếm mang!
Khuê môn kim chỉ miễn dàng kiếm cung
Đọc nữ sử nào nùng phận gái
Gương đời xưa soi lại đời nay
Cùng chung trời rộng đất dày,
Đời xưa sao thế, đời nay sao vầy?!
Cũng non nước cỏ cây như kẻ
Cũng tâm hồn thân thể như ta,
Chị em phải nghĩ cho xa
Nghĩ xa rồi thấy, thấy ta thẹn thùng!
Ai nô lệ trong vòng son phấn
Hay miệt mài trong đám quần thoa
Linh đình trong chốn ái hà,
Thiệt thời cái phận đàn bà thì thôi!
Thuyết giải phóng ra đời lãng mạn
Sóng bình quyền sinh đám vô luân
Hay chi mà chị em mừng
Để nhờ nhục tiếng hồng quần chịu chung!
Nổi tha thiết biết cùng ai biết
Nổi đoạn trường thân quyết với thân
Vượt ra khỏi kiếp phong trần
Kêu gào phụ nữ dất lần nhau ra...

*Đánh cho tan loài ma lữ quỷ
Đốt cho nòng nghĩa chị tình em,
Làm cho phẩm cách cao thêm
Dưới cờ nữ sĩ ngày đêm nhận hàng!
Dìu dắt nhau trên đàng đạo đức
Dặn dò nhau giữ mực tu thân
Nấu nung khí phách tinh thần
Tại trần mà chẳng nhiễm trần mới ngoan!
Này giá trị cho đàng phụ nữ,
Đẹp mặt mày cho cả dân Nam
Bên trong rửa sạch tâm phàm
Bên ngoài giao hảo Bắc Nam thấy đồng!
Lo khuyến khích nữ công nữ nghiệp
Nguồn lợi quyền tương tiếp tương giao,
Tinh thần vật chất lẫn nhau,
Người hiền dân mạnh nước giàu bình an!
Hay chẳng hối gái Nam bang!*

❑ **Quỷ vương thử thách hương đạo Thánh Tịnh Thanh Quang**

Thời sơ khai cơ đạo tại Quảng Nam, việc truyền bá rất khó khăn nếu không có bàn tay của Vô hình chỉ dẫn. Phần nhiều do đức tin của hàng nông dân chất phác khi gặp cảnh ngộ không may trong gia đình, nhất là những cuộc tang chế mà người sống không biết phải lo liệu như thế nào để cứu vớt linh hồn kẻ ra đi về bên kia thế giới cho đúng tư cách và bổn phận của người trong cuộc. Về với Chúa chăng? Những nghiệt ngã thời Pháp thuộc còn sờ sờ ra đó, các cha cố kênh kiệu đủ điều nào ai không rõ. Về với Phật ư? Các sư cúng phải đặt tiền trước thì thử hỏi tính cách cứu độ còn gì nữa, mà chắc gì các sư khi chết đi có về đến Phật không? Trong lúc đó thì những đám tang do các chức sắc Cao Đài với lời kinh bằng tiếng Việt và giọng đọc trầm bổng du dương thường khiến cho dân chúng hâm mộ. Trong số những người hâm mộ đó có gia đình một ông Hương thơ làng Kỳ Lam, phủ Điện Bàn, tỉnh Quảng Nam. Ông chủ gia đình hành nghề hương chức vừa qua độ tứ tuần thì bà vợ lâm bệnh nan y, vừa sinh đứa con gái út thì phải ra đi. Làng Kỳ Lam cũng là quê hương của một trong Tứ Linh đồng tử có ông Lương tam Sách vừa độ tuổi đôi mươi. Ông Sách lại thường đi với ông Nguyễn quang Châu, chủ Thánh Tịnh Thanh Quang ở làng La Khom, cách Kỳ Lam khoảng 5 cây số phải qua con sông Thu Bồn bằng ngà Tư Phú.

Tháng Chạp năm Đinh Sửu (1937) đám tang vợ ông Hương được quý Hương đạo Cao Đài tổ chức khá chu đáo, từ đó ông Hương thơ và cả thôn xóm hâm mộ, rồi gia đình ông nhập môn theo Cao Đài giáo, kéo theo cả đại gia đình

tộc họ cùng bà con trong làng ngót hàng trăm người, rồi sau ông cùng người em trở thành người có chức phẩm tại Thánh Tịnh Thanh Quang và thường đi hành lễ với ông Lương Triết là Ủy viên lễ vụ tại Thánh Tịnh này. Các con ông Hương thì sung vào ban lễ làm đồng nhi, thường theo cha chú và ông Triết cúng lễ giỗ hay ma chay các nơi được mời hành lễ. Một trong số các con ông Hương, ông Trần Hường hiện là chức sắc Hiệp Thiên Đài Hội Thánh Truyền Giáo Cao Đài - Đà Nẵng, lúc bấy giờ là học sinh mới 13 tuổi, có kể hai mẩu chuyện sau đây mà dù đến nay đã ba phần tư thế kỷ mà ông không thể quên được:

“Gia đình tôi mới nhập môn theo Cao Đài giáo nhân dịp mẩu thân tôi qua đời tháng Chạp năm Đinh Sửu. Cha tôi đã mời các Hưởng đạo Cao Đài về cúng tang lễ cho bà và cũng xin nhập môn từ đó. Thế là do sự thành tín sẵn có, chú tôi đang hành nghề giáo làng cùng bà con thân tộc trong làng cũng xin nhập môn sau đó. Cũng do đó mà các anh em tôi trở thành đồng nhi giúp phụ việc cúng kiến khi cần. Cha chú tôi cùng ông Lương Triết thường được mời đi cúng giỗ hay tang chế đó đây trong các gia đình đạo hữu ở Thánh Tịnh. Một hôm, ông Triết cùng tôi, như thường lệ, từ Thanh Quang về qua ngã Tư Phú, khi ghé vào một quán trong chợ thì liền có hai người thanh niên đến vồn vã hỏi chuyện bởi chúng tôi vẫn còn trong lễ phục vừa qua. Thế là họ tỏ sự hâm mộ việc cúng kiến của Cao Đài giáo mà họ gọi là hấp dẫn hơn các cựu giáo... Vì trời chiều nên họ xin mời đến nhà cúng lễ giỗ ông thân họ đã qua đời cách đây vài năm. Vì không đủ thời gian nên họ hẹn chiều mai cũng vào giờ này đến đón chúng tôi về cúng. Ông Triết nghe vậy trong bụng mừng thầm vì có làm được như thế mới mong phổ độ được nhiều người vốn là mục tiêu của chư Hưởng đạo đương thời. Hôm sau, ông Triết và tôi lại mang theo lễ phẩm, đến chợ Tư Phú thì đã có hai người thanh niên hôm qua chờ sẵn. Họ vồn vã cho biết nhà cách đó không xa nên chờ hoang hờn xuống sẽ đến nơi. Thế là khi bắt đầu đi, họ giành dẫn lộ đi trước và hai bác cháu chúng tôi theo sau. Không hiểu từ đâu, ông Triết ngờ vực và đi chậm lại bảo thăm với tôi: “Lát nữa, bác tụng bài kinh nào thì cháu tụng bài đó, chú đừng cãi nghe!” Thế rồi, khi mặt trời tắt hẳn, không quá nửa tiếng đồng hồ thì tới nơi, tôi thấy cảnh nhà nguy nga đồ sộ tổ gia thế dài các với ông già râu tóc bạc phơ, người lớn vào ra nghiêm nghị cùng đám trẻ chơi đùa quần áo bảnh bao rất hiếm có tại xã hội nông thôn đương thời. Sau khi theo thủ tục, trần thiết đơn giản Thiên bàn đối diện bàn thờ tổ tiên thì cuộc cúng lễ bắt đầu. Ông Triết quì trước và tôi quì sau tụng bài Niệm hương qua bài Khai kinh tiếp đến bài Ngọc Hoàng Bửu Cáo thì tự nhiên trong người tôi như có cái gì dao động và tức thì tôi nghe ông Triết đọc qua bài Chú Đại Bi - vốn là bài kinh trừ tà đã được lệnh đọc lên bất cứ lúc nào và tại đâu mỗi khi có hiện tượng ma nhập. Thế là tôi đã đọc theo cho đến sau đó không còn biết gì được nữa. Đến khi hai bác cháu tỉnh dậy thì trời đã hừng sáng và cả hai thấy mình nằm trên một ngôi mộ xây bằng gạch với lối kiến trúc cổ xưa, sau hỏi ra mới biết đó là ngôi mộ Tiên hiền họ Trần tại làng Tư Phú - nói rõ hơn là Tiên hiền ông Chánh Trị, thân sinh anh Bạch Hồ Trần quang Châu... Sự việc thật ly kỳ còn hơn cơn ác mộng, cũng may còn có anh linh các ông tiên hiền bảo hộ, thêm vào với

đức tin về sự hiện hữu của quý vương thường trêu ghẹo kẻ tu hành, nên không có việc gì đáng tiếc xảy ra cho chúng tôi.”

Ông Hường còn kể một câu chuyện ma khá tinh vi như sau:

“Tôi có bà cô lấy chồng ở làng Bảo An. Bà sinh cô gái út có chồng là anh Nguyễn Hiệp làm nghề thợ may nên còn gọi là Mươi May. Anh đã thọ Chánh pháp Cao Đài và tu hành giữ giới luật nghiêm minh nên được bầu làm Chánh Trị Sự xã đạo Bảo An - Xuân Đài... Nhưng cũng từ đó trong gia đình chị tôi xảy ra nhiều chuyện lạ mà bà thường đem kể cho cha tôi nghe. Một hôm, anh Mươi đi hái dâu cho tắm ăn thì gặp một cô gái tự nhận là người hàng xóm đến giúp anh hái dâu rồi đem về nhà xin ở lại như người trọ. Được vài bữa thì cô ta trở bệnh, mặt mày đỏ ửng, la nói khi khóc khi cười như người điên loạn. Cả nhà đang lo, không biết bịnh gì thì tự nhiên có một người từ đâu tới tự xưng là thầy thuốc và ngỏ ý muốn chữa bệnh cho cô ta. Cả nhà không cản việc này và bệnh cô ta cũng thuyên giảm đôi phần. Nhưng công việc kéo dài đã mấy hôm mà không đến đâu đã thêm mối lo cho cả nhà... Thế là anh Mươi quyết định ra Kỳ Lam gặp cha tôi cầu cứu, và chú tôi, ông Trần Văn Húy, Lễ Sanh Đầu họ Thánh Tịnh Thanh Quang cùng ông Lễ Sanh Lương Triết đến nhà anh Mươi May với những phương tiện cần thiết cho một buổi lễ tại tư gia, cha tôi cũng có mặt trong dịp này... Khi vừa đến nơi thì người thầy thuốc kia cũng có mặt và anh ta lên tiếng cả quyết: Người bệnh này tôi chữa được mà, đây này các ông xem, tôi bảo gì thì cô ấy nghe theo kìa, vừa nói anh ta ra lệnh: “Quay đầu lại!” và đập mạnh tay, tức thì người bệnh quay đầu. Anh ta lại quát vừa đập tay vừa bảo: “Trèo lên nóc nhà!” Tức thì bệnh nhân lật đật trèo lên như người không có bệnh... Tuy nhiên, ông Triết và cha chú tôi vẫn thiết trí Thiên bàn và tụng kinh cầu bịnh rồi kinh trừ tà (Chú Đại Bi) thì tự nhiên tên thầy thuốc kia biến đâu mất và bệnh nhân cũng tỉnh táo như người thường, nhưng thời gian sau, cô ta cũng đi đâu mất. Thế là gia đình bà cô tôi và chòm xóm đã nhập môn Cao Đài giáo từ đó.”

Thật đúng như Thánh ngôn đã “...dẫn chùng Nam Trung Thanh Quang...”

❑ Sự khủng bố của chính quyền Pháp

Do hậu quả của các Tiểu hội Vạn Linh trên mà nhà cầm quyền Pháp cùng chính phủ Nam triều thẳng tay khủng bố đàn áp đạo Cao Đài.

Sự thể xảy ra cùng khắp nơi nào có Thánh Thất, nhưng ở đây xin đơn cử ở Thánh Thất Trung An làm điển hình theo tài liệu còn ghi lại tại đó:

"Đầu tháng Ba Kỷ Mão, nhà chức trách lại phái nhân viên cai quản Thăng Bình là Đoàn đức Cẩn về họp đồng lý hương sở tại (xã An Tráng) đến niêm phong Thánh Thất Trung An. Đi đôi với việc trên, chính quyền kết án quý anh lớn với tội danh: tụ tập phi pháp, dùng tà thuật gạt người lấy của. Mỗi người bị án treo từ 6 tháng đến 2 năm.

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

Hạng 2 năm: Trần nguyên Chất, Huỳnh ngọc Trác, Nguyễn quang Châu, Nguyễn Đán.

Hạng 1 năm: Nguyễn mậu Long, Trịnh trung Tín, Phan thiện Trì, Nguyễn mậu Châu, Nguyễn thiện Viện, Nguyễn trinh Cán.

Hạng 6 tháng: Phan thị Hoè, Trần Thục Cơ, Lê đình Túy.

"Sau khi chính phủ kết án trên, sự khủng bố lại càng gắt gao, nghĩa là đối với đạo, bất cứ công hay tư, hễ có Thánh Thất thì bị xét hỏi, nói đến hai chữ Cao Đài như nói đến kẻ thù. Trên Thiên bàn dùng một gương thủy thay Thánh Tượng, còn các tế khí thì khi nào hành lễ mới bày trí ra. Có nơi vẽ một Thánh Tượng trái treo ở trên trích nhà, nhờ vậy mà khi hành lễ quỳ xuống trông vào gương thủy thì thấy Thánh Tượng, còn ở ngoài bước vào hay đứng thẳng (trường hợp bị lục xét) thì không thấy Thiên Nhân. Các liễn đối có niên hiệu đạo đều bị xét hỏi nên có nhiều gia đình cắt dấu hoặc viết thêm niên hiệu nhà vua hay năm âm lịch. Tất cả các nơi có chữ Vạn hoặc ở nóc Thánh Thất hoặc trên bìa kinh sách đều vẽ thêm nét cho thành chữ điền.

"Tuy nhiên, với tình thế khó khăn ấy, với sự khủng bố bắt bớ ấy mà đa số đạo hữu vẫn tu hành đồng mãnh không hề khuất phục trước bạo lực. Vì vậy nên phương diện xây dựng cơ sở Trung An vẫn lần lượt tiến hành, cho đến nay tất cả có đến 8 Thiên bàn...

"Duyên phước thay! Các đấng Thiêng Liêng cảm kích thiện nguyện của nhơn sanh kết hợp với thiện căn tiền kiếp của người quá cố. Ngày 1 tháng 7 được lệnh của đức Tổng Lý đòi hai vị trọng ban Cai Quản Trung An là ông Phan thiện Trì và ông Đoàn minh Cảnh về tại Thanh Quang Thánh Tịnh hầu lệnh vào đêm 5 tháng 7 Kỷ Mão (1938). Ông Trên cho hai đạo huynh ấy biết rằng "con trai hai hiền là Phan minh Hưởng và Đoàn minh Châu đã được vào Tiểu hội phong Thần". Thánh lệnh ấy ban ra, toàn đạo ai nấy đều vui mừng hân hoan tu học.

"Tinh thần xây dựng đạo càng hăng nên cơ sở Thiên bàn Hiền Lộc (nguyên tại tư gia ông Phan thiện Trì) muốn có chỗ chiêm ngưỡng rộng rãi hơn. Sẵn dịp lý hương xã Hiền Lộc hiến cúng cái chùa làng nên toàn đạo xã Hiền Lộc, dưới sự chỉ huy của các đạo huynh Phan thiện Trì, Phan tri Kinh tổ chức lễ an vị Thiên bàn tại ngôi chùa đã được tân trang lại. Ngày Rằm tháng 9 Kỷ Mão, lễ an vị được cử hành có đông các quan khách đến dự trong số đó có đại diện các Thánh Thất bạn và ban Cai quản Thánh Thất Trung An. Vào 9 giờ đêm, Tri phủ Nguyễn xuân Đàm hiệp với Phán sự Nguyễn xuân Đào (tỉnh đường Quảng Nam) đem lính đến vây bắt. Kết quả hai ông Trì và Kinh tự nộp mình còn hầu hết đều tẩu thoát. Vụ này, ông Phan thiện Trì bị kết án về tội tái phạm ba năm tù ở và ông Phan tri Kinh bị kết án 5 tháng tù khổ sai. Các lý hương xã Hiền Lộc đều bị bãi dịch...

"Ngày 20/12/ Kỷ Mão, bào huynh của anh lớn Trần nguyên Chất và phụ thân của anh Trần nguyên Chí là ông Trần tri Cảnh từ trần tại An Tráng. Thế mà

Đông Tân

đêm 19 tại Trung Thành Thánh Thất có dàn Ôn Trên đã cho biết: "Trần tri Cán đã thành Thần" nên Anh lớn Trần nguyên Chất đã biết được tin buồn trước khi nhận được ai phó sau đó. Anh lớn Trần liền mời một số đạo hữu Từ Quang kịp thời vào giúp phần lễ nhạc cho việc tống táng. Lần đầu tiên nơi đây một tang lễ được cử hành theo pháp môn Cao Đài. Số người tham dự ngót số ngàn, gây ảnh hưởng rất nhiều trong dân chúng giữa lúc cơ đạo đang bị khủng bố...

"Tóm lại, trong năm này, đầu xuân có Tiểu hội Vạn Linh, cuối năm lại có tang lễ của gia đình bào huynh Trần tiên sinh khiến cho sự đàn áp của chính phủ đương thời khó bề dập tắt ngọn lửa trí huệ của 247 đạo hữu mới nhập môn cũng như 500 đạo hữu gốc Minh Sư đã qui hiệp từ trước..."^{11.8}

❑ **Tình hình cuối năm Kỷ Mão**

Cuối năm Kỷ Mão, cơ đạo tiến đây bị hùng qua năm tháng tại Quảng Nam cơ hồ bị lấp vùi trong tấn tuồng khủng bố của bạo lực, nội dung bài Thánh ngôn sau đây thay vào mục kết thúc năm này:

"Tổng Lý Trần Hưng Đạo,

"Việc như thế rồi các hiền ngoảnh lại cơ đạo hiện tình nơi Trung thế nào tự giải quyết cũng được, chớ nhà chức trách càng ngày họ sẽ càng tăng thêm cử chỉ vô nhân đạo mà đối với chư hiền đau đớn nhất là hơn sanh e rồi đây không khỏi... mà chư hiền không lo bồi bổ tinh thần về cơ quan sanh tài cho Hội Thánh thì e...! Lúc này Hội Thánh phải nghiêm chỉnh... À! Về vấn đề kinh tế thì là ta đã dạy rằng chung trí hiệp tức là Thiên ý đó vậy. Còn việc thành công hay thất bại chẳng cần phải luận nhiều. Chí đã quyết vì hơn sanh, kế hoạch đã hay, phụng châm đã đúng thì việc cứ làm, chớ Thần Tiên có cho nó là phải mà chư hiền sắp đặt người không khéo léo, dùng người không kỹ càng, rồi ra trách Thần Tiên thiếu trí chẳng?!

"Tái cầu: Hồng Phong hiền đệ ơi! Giữa lúc cát bay đá chạy, gió dập sóng dồi, đường sá chông gai trắc trở, cảnh trạng ấy, khách anh hùng chẳng chịu giục ngựa lên đường, nghiêng vai sót gánh thì lấy ai làm mô phạm lãnh tụ cho hơn sanh, để mong giục trống phất cờ gây thuyền Bát nhã, đưa bạn bước lên đường tự do hạnh phúc?! Rất đau khổ? Lẽ nào hiền tọa quan thành bại mà chối từ phận sự mây râu đứng giữa giang san thổ võ?!

"Mai tù chiều tội là sự nghiệp anh hùng, bận đẹp ở sang là dung thân tiểu tốt? Trách hiền mãi cứ tính lui tính tới không cương quyết không hy sinh. Còn nói đến việc gia đình ngày nào không lặn bạn, có thân có nợ, nợ xã hội, nợ gia đình, cần đi nhắc lại mà đến bù, nếu để vậy xuống mồ chắc là thôi rồi thế sự!

11.8 Trích Tiểu sử Thánh Thất Trung An.

Lịch Sử Cao Đài Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ

"Giữa thời đại nghiêm trọng này, dầu ai mưu trí thế nào cũng không nỡ nóng được. Nếu trên hành trình rủi ro có xảy ra thì là cái lợi chưa bằng cái hại đó hiển. Chi bằng lo ung đúc tinh thần bề trong cứng cáp mạnh mẽ, trước lập quốc phong luân lý mới mong nói đến thuyết đại đồng! Ta lui."